

Çağdaş Temel Sanat (Tasarım) Eğitimi ve Postmodernite-Geleneksellik

Faruk ATALAYER

Yard.Doç.,

Anadolu Üniversitesi

Güzel Sanatlar Fakültesi

İç Mimarlık Bölümü, Öğretim Üyesi

"Temel Tasarım veya Temel Sanat Eğitimi ayrı ayrı dersler olarak görüp algılayanların olması, "cahillikten" öte bir durumdur. Salt "kişisel" çıkarılara dayanan, doğuya özgü "bezirgan kültürü" etkisindeki kimliğimizin, eğitim ve öğretimimize bir yansımadır." (Atalayer, 1994, s.1)

20. yy. çocuğu olan Temel Sanat (Tasarım) Eğitimi (Basic Design) için; ülkemizde yetkili-yetkisiz, sorumlu-sorumsuz, gönüllü-gönülsüz, her "güce" sahip olanın bir program, bir kapsam, bir "strateji" önermesi ve "uygulamaya koyması"; sanat ve tasarımın bu "yaşamsal dilini", bir "hercümerc" (karma karışık) duruma getirmiştir. Örneklersek: "İlk kez programa konan bu dersin amacı (aslında programdaki adı bir kızıl derili adını anımsatıyordu. Temel Eğitim adını biz koyduk), bana göre "temel düşünme biçimleriyle, çeşitli beceriler ve anlatım teknikleriyle donatılması; özgür ve yaratıcı bir biçimde... sorunlara eğilmesinin alt yapısının hazırlanmasıydı..." (Gür, Ş.Ö. 2000, s:29)

"Bulduğumuz üniversitede bu sorumluluk bize verildi... Düşündüm, aklıma Kuhn geldi... Tedirgin edici bir paradigma olarak Öğretme-me-k denemeye değer bir paradigma olarak göründü bana ... Ana hedefimiz öğretme-mektir..." (Gür, Ş.Ö. 2000 s:29-30)

"Yaklaşık yirmi yıldır, fazlası var, eksigi yok. Birinci sınıftayım ve ... öğretmeye çalışıyorum. Bu süre ve süreç içinde, arkadaşlarımla birlikte, farklı yaklaşımlar denedik." (Tümer, G. 2000, s:34)

"Sonuç olarak birinci sınıf eğitiminin öğrenciye pek çok bilgi ile birlikte, ba-

zı temel yetenekleri de kazandırması önemle gereklidir. (Kayın, E. 2000, s:37)

"Temel Tasarım dersi stüdyo çalışmalarında ana amaç; öğrencilere iki ve üç boyutlu düşünebilme, ifadelendirme yeteneklerini geliştirme yolu ile "tasarım dilini" öğretmek (dir.)" (Arkun. N, İklim. K, Önbligin. T, S.Y, A Ö, 2000, s:39)

"Bizim deneyimlerimizde ise kavramsal düşünme ve düşündüğünü-gördüğünü ifade edebilme yolu ağırlık kazanmıştır." (Kuloğlu, N. 2000, s:41-44)

"Programda ayrı ayrı görülen bu derslerin (Temel Sanat Eğitimi ve Temel Tasar), (...) içerik ve koordinasyon çalışmalarına başlarken, Z.A ya danıştık. (O'nun) teorik ve pratik bilgi deneyim ve birikimi bu kurguyu ayrıcalıklı bir eğitim modeline dönüştürdü." (Onur, Z. 2000, s:52)

Tasarım stüdyosu da... akademik yıl içinde diğer derslerden elde edilen biçimsel, mekansal ve strüktürel bilgileri özümseyerek, tasarım çözümleri yaratmak için kullanılmasını amaçlar. (...) Stüdyonun amacı, öğrencilere tasarımın, kavramların oluşturduğu, bir düşünme süreci olduğunu kavratmaktır." (Dostoğlu, N.T. 2000, s:56)

"Temel Bilgi kavramı gerçekliğini yitirmektedir. Ve ders olmaktan öte, sonsuz deneyimlerin uygulandığı bir atölye çalışması gerçekliği apaçık ortaya çıkmaktadır.... Bu bağlamda Temel Tasarım Dersi, gerek ismi, gerek içerdiği anlamı nedeniyle güncelliğini yitirmiştir... atölye çalışması sonsuzu içerir. Dinlenme, eğlenme, düşünme, tartışma, danışma... uyusukluk ve çılgınlık anlarının yaşanması gibi: arayış, gevşeme ve deşarj süreçlerini de içinde barındıran Yaşam, Deneyim, Öğrenim mekanıdır atölye." (Arıdağ. L, Erengezgin. A, Vural.T. 2000, s:58)

"Bilgiye ulaşma yolunda özellikle başlangıçta zihne hürriyet verir... Sadece mevcut bilgileri kullanarak sürdürülen yaklaşım bilimsel ve sanat eğitiminde ... tehlikeler yaratır. Temel bilgi kavramı gerçekliğini yitirmektedir. Artık Tasarım dersinden değil, açık Tasarım atölyelerinden söz etmek daha anlamlıdır. (Arıdağ, L. 2000, s:59)

"Temel Tasarımı salt mesleğin alt yapısını oluşturacak bilginin öğrenciye aktarıldığı bir ders olarak değil, farklı dönüşümlerin yaşandığı geçiş sürecinin bir parçası olarak kavramak gerekir." (Dural, A.T. 2000, s:62)

"... Edilgin dinleyici olan öğrencilerin "etken katılımcı" olabilmelerinin ortamını oluşturmak gerekir...Kara tahta önünde gösteri monologunun yerini kahramanı olmayan bir dizi diyalogun aldığı, dikkatle izlenmeye değer bir oyuna dönüştürmelidir.... Takım çalışmasının neredeyse kaçınılmaz olduğu günümüzde..." (Dural, T. 2000, s:62)

"Sanat eğitimin bir parçası olarak gerçeklik kazanmış olan Temel Sanat Eği-

timi nasıl yapılmalıdır? Bu soruya tek ve net bir yanıt verebilmek olasıdır? Hayır..." "Öğretimin, geçmişin usta-çırak anlayışı yerine özellikle Temel Sanat Eğitiminde, farklı disiplinlere ve farklı anlayışlara sahip kadro tarafından yürütülmesinin daha uygun olacağını düşünüyoruz." "Derslerde çalışmalar, öğrencinin yaratıcı düşünce boyutunu geliştirici, sanatsal problem çözüme ve problem üretme biçiminde yürütülmelidir." (Akdeniz, H. Aksel, E 1989, s:10-13)

"Resim ve Heykel dallarının öğretim programlarına, Temel Sanat Eğitimi gibi bir sıkıştırılmış plastik öğretiminin konulmasına ihtiyaç olmadığı rahatlıkla söylenebilir.... Üzerinde önemle düşünülmesi gereken asıl sorun: nasıl oldu da, ülkemizde Temel Sanat Eğitimi-Resim ve Heykel dallarının öğretim programlarında yer aldı." (Çekil, C. 1989, s:19)

"Bilgi rekabetinden yarışma rekabetine bu modern duyguyu Temel Tasarım derslerinde öğrenciye aşılacak ve öğrenciler arası rekabeti yükseltmek çok yararlıdır." (Yurdaslan, M. 1993, s: 2)

"Merkezi sınavla alınan öğrenciler, yetenek sınavıyla alınanlardan hem zeka, hem kavrama, çalışma, hem de entelektüel'lik bakımından yüksek özelliklere sahipler." (Yurdaslan, M. 1993. s: 5)

"Temel Sanat Eğitimi dersi, sanatın üst düzeydeki kuramsal sorunlarını içeren bir ders olmaktan çok, gözlem ve görsel düşünme eğitimine ağırlık veren bir niteliğe sahip olmalıdır." (Gençaydın, Z. 1989, S:31)

"Giderek bu tutucu çevre dersin içeriğini eleştirmeye başladı... Bu dersi eleştirenler, dersi kendilerince yapmaya heveslendiler. O süreç içinde ders ya eski tip bir eğitime dönüştü veya zorlanarak konunun çok dışında örnekler verildi." (Işingör, M. 1989, s:43)

"Temel Sanat Eğitimi, sanıldığı gibi sanatın temellerini öğreten bir içerik değildir." (Yurdakul, İ. 1989, s:47)

"Temel Sanat Eğitimi düzeyinde, yani görsel dilin temel grameri üzerinde bir dizi uçuk deneme ve bol miktarda yanlış sonuçta ciddi bir geri dönüşle Bauhaus yöntemlerini temel prensiplerinin.... önemsenmesi anlamlı sonuçlar veriyordu." (Aksel, E. 2002, s:15)

"Amerikalı bir meslektaşımın geliştirdiğimiz Temel Sanat Eğitimi dersinin içeriğini, bir Polonyalı meslektaşın eleştirisine sunuyor, uyarıları neticesinde dersi değiştiriyorduk." (Aksel, E. 2002, s:16)

"ÜSS Sınavlarında 180 puan almış öğrenci gurubunu, daha önce ders verdiğimiz yetenek sınavlarıyla alınmış öğrenci gurubuyla karşılaştırdığımda kavrama ve algılama hızı açısından daha ileride oldukları konusunda tüm öğretim elemanları hemfikir." (Aksel, E.2002, s.19)

"Yaratıcılık eğitimi için en temel sorunlardan biri de Temel Eğitim dersinin

bugünkü işlevi ve işleniş koşulları ile ilintilidir. (...) sözüm ona plastik sanatların grameri olarak sunulmaya çalışılması, çoğunca grafiksel yöntemlerin kalıcı olmayan soyutlama denemeleriyle sınanması, ertesini yıl nesne ve malzemenin karşısına geçen öğrencinin bocalamasına sebebiyet vermekte... (Şahiner, R. 2002, s:81)

"Tutucu, sofu bir sanat gayretkeşliği yaşamın deviniminden uzak, günceli sorgulamayan, (...) tarihsel bir noktaya demir atmış gelenekçi bakış açıları..." (Şahiner, R. 2002, s:79)

"Klavyemin başına oturduğumda, aklıma ilk gelen ve kendime söylediğim şu oldu; sanat eğitiminin doğrusunun, iyisinin ne olduğunu bilmiyorum" (Aksel, E. 2002, s:21)

"Herhangi bir tek doğru yol, ya da herhangi bir tek iyi yöntemle kuşkuyla yaklaşıyorum. Sanat uzun zamandır farklı biçimlerde ve yöntemlerle öğretiliyor, belki de en sağlıklı bu." (Aksel, E. 2002, s:21)

Sanatta ve hayatta yaratıcılığın eğitiminin hala mümkün olduğunu.... düşünüyorum." (Aksel, E. 2002, s:17)

"Yaratıcılık eğitimi konusunda yaptığımız çalışmalarda başarısızlık duvarına çok çarptık." (Aksel, E. 2002, s:17)

"Bizim kastımız, yararlı yaratıcılık. Bunu geleneksel yöntemler kullanan, sanat eğitimi dışlamış eğitim dizgeleri gerçekleştiremez." (Karayağmurlar, B. 2002, s:71)

Alıntılar daha da çoğaltılabilir. Yine de "yoğun" olan alıntıların "nedeni", doğrudan bir kişi, kurum ya da "kimlik" patentli bir "önermenin" burada "hedef" alınmamasıdır. Her program önerisinin veya uygulamaya geçmesi anlayışın "altında", kuşkusuz "iyi niyet" vardır. Ama, her fikir, her düşünce, her görüş, döneminde egemen felsefe ve yaşam biçimlerinden bağımsız olamaz. Az veya çok, uygun veya çelişik olan "yansımalar" daima "belirleyici" ve "karakteristik" olarak vardır.

Dünyayı etkileyip, denetleyen "globalleşme", küreselleşme, "postliberalizm" denilen ekonomik düzenin, eğitimimize ve Temel Sanat (tasarım) Eğitimine "yansımaması" ve etkileşmemesi olanaksızdır. Dolayısı ile, salt Temel Sanat Eğitiminde görülen ve "anormal" sayıda farklılaşmış ders anlayışları (hatta her yetki alan kendini sorumlu kılanların, program yapma ve uygulamaya girişmesi) tekillikleri, bir "çeşitlilik", zenginlik değildir. Tam aksine, "küreselleşmenin" bölme-parçalama etkisinin yansımalarıdır.

Her önermenin, her program çıkışının, her uygulama girişiminin; kendi dışındaki her anlayışı "olumsuzlayıp, beğenmeyen" gerekçelerine dayanan "çıkışları", moda deyişle "mozaik, zenginliği" asla değildir. Evrensel, nesnel ve "katılımcı" bilginin, insanlıkça edinilememesi", insanlık kültürüne, uygar-

lığın gelişimine, "bilgi çağına" tamamen aykırı bir metafizik "saçmalıktır." Bu açıdan, özellikle Temel Sanat (tasarım) Eğitimi için her çıkış bir "doğum", yeni birleşim değildir. Kişi ve kadrolarla sınırlı, "moda vari" birkaç-yarı yıl sonra "terk edilen", "müzelik" bir etkinlik, yaygınlık bile içermeyen görüş ve uygulamalar; ne yazık ki "çağın tiranı" küreselleşmenin felsefe ve anlayışına uygun oluşmalarıdır. Bunun en "nesnel" kanıtı ise; program önerme ve uygulamalarında bulunan kişilerin hemen hemen hiç biri Temel Sanat (tasarım) Eğitiminde "masterli, ihtisaslı, doktora" veya yeterlilikli kişiler olmasıdır. Akademik yaşamlarının bir anlarında bu konu ile ilgilenen (kuşkusuz hepsi iyi niyetli ve candandır), ama asıl "ihtisas ve meslek" yaşamları başka olanların etkinliği, bir "küreselleşme-globalleşme" tipikliğidir.

1- Eleştirisel Bir Sunuş:

İnsanı değil her koşulda ve her aracı kullanarak sunma temel hedef olan postmodernizmde;

a)- "Çünkü küreselleşme: Sosyal, adalet, insancıl yaklaşımlar, eşitlikli hak paylaşımı ile değil, en kötü rolüyle "sömürgeleştirme" ile karşımıza çıktı. (Küreselleşme)... adeta insanı unuttu" (Aydın, M. Prof. Dr. 2002, s:2) (Küreselleşme sonucunda, bağımlı ülke ise bölünme, gelenek de, kültür de, eğitim de çökme ve çok başlı, keyfi kaotik oluşlar... bol bol görülür.)

b)- "Postmodernizm, aslında Batılı olmayan toplumları marjinalleştirir (yabancılaştırır)... Postmodernizm çevreyi merkeze taşımak, sessizlere ses vermek iddiasında ısrarlıdır.... Gerçek diye bir şey aslında yoktur; bize mutlak gerçeği sunduğunu iddia eden her şey asılsızdır. Bulduğunuz zaman ve zemine bağlı olarak, neyi görmek istiyorsak odur... olanlar gerçeklik değil, bir imgeler okyanusudur.... (Serhad, Z. 2002) (İsterse geleneksel olsun, ister bilimsel densin; ortak nesnellik içeren içerik, işlevsellik değerlerinde gerçek yoktur. Önemli olan "zaman ve zemine" göre yapılacak sunumlardır. "Çeşitlilik ve çokluk; kültür, sanat, eğitim, yerli bilgi, olumlu gelenekler, zevk için tüketim maddeleridir. Asıl olan sunmadır" diye sömürgelerini belirler.)

1957 yılında kurulan İstanbul Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu'nda "ilk kez" uygulamalı ders olarak Temel Sanat Eğitimi (Basic Design), 1960 yıllarının içinde İTÜ ve ona bağlı KTÜ'de, yine Yıldız Akademisinde, ODTÜ, Mim. Fakültesinde, 1969 yılında kurulan 19 Akademinin mimarlık bölümlerinde, 1970'li yıllarda, İstanbul Güzel Sanatlar Akademisinde (Bir ara bölüm haline getirildi) yapıla geldi. Aşağı yukarı 40 yıllık bir geçmişe sahip. Ama, salt Temel Sanat (Tasarım) Eğitimi alanında doktora veya yeterlik yapanlar ise ne yazık ki 1-2 kişi. Yani günümüzde Temel Sanat (Tasarım) Eğitiminde görev yapanlar başka bir "meslek ihtisasından" sonra bu ders ile ilişkilenenlerdir. Bunların ilgileri kaçınılmaz olarak; 1) Gönüllülük, 2) Görevlen-

dirme, 3) Boşluk doldurma, boşluktan yararlanma, 4) Üstüne kalma, 5) Karriyer için geçici "konaklama" ve benzeri "şıklardan" birine dayanmaktadır. Bu "ilişkisiz ilişki", kaçınılmaz olarak;

1) Okuduğum fakültemde böyle gördüm, böyle yapıyordu", 2) "Yurt dışındayken gittiğim fakültede böyleydi", 3) "Birlikte çalıştığım hocamla böyle yapıyorduk", 4) "Araştırdığım, taradığım kaynaklara göre bu böyle, 5) "Yabancı arkadaşlarla böyle uygun gördük", 6) "Falanca yabancı fakültenin programı aynen böyle", 7) "Birkaç fakültenin programını birleştirerek, böyle hazırladık" vs. gibi tutumları "kaçınılmaz kılar."

Bu tip "tutum ve anlayışları", ne bilimseldir, ne "pedagojik" ne de eğitim, öğretimin yaşamsal gerçekliğidir. Hele hele, salt bir "mesleğe yönelik" Temel Eğitim veya Tasarıma Giriş kapsamındaki programların; Temel Sanat (Tasarım) Eğitimi olarak sunulması, ya da doğrudan "minyatürvari, soyut ve kavramsal Tasarım (Proje) uygulamalarının, bu ders olarak "yutturulması", tam anlamı ile hem "trajik" hem de "komiktir."

Kaynaktan gelmeyen, beceri, uzmanlık ve yaşam biçimi olarak (asla meslek olarak değil), doğrudan "yetişmiş" ilgili "eleman" yokluğu; **Postmodernist** (Globalci) "girişimcilerin" at oynattığı bir boşluk oluşturmuştur. Geleneksel anlayışlar ise, "ya bir kenara" çekildiklerinden, ya da bildiklerini "ısrarla" yinelediklerinden; hiçbir direnç ve "katılım" geliştirememişlerdir. (Zaten, akside varoluşlarına aykındır.)

"Ne, nerede, niçin, nasıl-neden ve ne zaman" özlü, insani nesnel bilgi gerçekliklerine karsın; "kalıcı, mutlak ve değişmez bilgi yoktur" metafiziğine dayanan postmodernist felsefenin, "bol bol" program üretmesi, asla bilimsel veya kültürel bir zenginlik değildir. Bu "karmaşa" eğitimin ortamımızda birkaç "tipik kutup" çok belirgindir. Bunlar; 1) Geleneksel Temel Sanat (Tasarım) Eğitimi anlayışları, 2) Postmodernist Temel Sanat (Tasarım) anlayışları, 3) Nihilist Temel Sanat (Tasarım) anlayışları, 4) Çağdaş Temel Sanat (Tasarım) anlayışları.

2- Temel Sanat (Tasarım) Eğitiminde, Gelenekselciler

Temel Sanat (Tasarım); kapsam, program olarak 20. yy'da, ilk kez adlandırılıp uygulandı. Çağının sanat-tasarım eğitimindeki bu buluşu "çağının çocuğu", ne yazık ki bazı anlayışlar için "büyüyemedi." Klasik, eski "ilk yapıya" dayanan programları, "aynen" sürdüren "gelenekselci" anlayışlar; anamalcı düzenin "modern" değişmezleridir. Temel Sanat (Tasarım) Eğitiminin düşünce ve uygulama "özünü-ruhunu" kavramayan gelenekselciler; "geçmiş şimdije taşıma" dışında, eğitimin "en az zararlılarıdır."

Kültür, sanat, tasarım, insanın doğaya "ekledikleridir." Ama bu gerçeklik, sanat ve tasarımın "doğa dışı, doğa üstü veya doğadan bağımsız" olduğunu göstermez. Tersine hem enerji, hem özdek olarak "tüm varolanlar" gibi, sa-

nat-tasarım ve eğitimi "doğaya bağlı ve doğanın sonucudur." Süreçler, değişim, gelişim; Temel Sanat (Tasarım) Eğitiminin de "doğasını" oluşturan niteliklerdir. Geleneksel olan; yapısı gereği, "değişmeden devam ettirilir." Bu ise salt "eskiyi taklit ve örnek alma" ile olasıdır. Geleneksel öğrenme ve öğretme; "Eski öğrenilenlerin-bilinenlerin aktarılmasına dayanır." (Dinç, İ. 1991, s:115) Her "koşulda" aktarma; iletici, öğretici için, edinilmiş bilgilerin aynen "yinelenmesidir." Alıcı-öğrenci için, "az biraz" katılım sağlar. "Söz konusu aktarma öğrenmeye katkısı varsa olumlu aktarma, engelleyici ise olumsuz aktarma denilir." (Dinç, 1991, s:115) olumlu katılım ne yazık ki; değiştirici, dönüştürücü iletici değildir. O bir "eklemecilik" tekniğidir.

Gelenekselcilerin en "kusurlu" noktalarından biri de; eğiticinin tutum ve davranışlarına ilişkin "katı" yöntemleridir. Öğrenme ve öğretmede, "**Kaygı Yaratma**", gelenekselcilerin "tipikliğidir. Sert tutum, az konuşma, soruna çalışmaya ilişkin az bilgi verme, öğrenciyi horlama, yok sayma, üstten bakma vs. davranışları; "beyinlerde kaygı esaslı **uyarılma** durumunu sağlar." (Spielbergr, 1984, s:114) Lonca kaynaklı bu yöntemin, "başarı oranı" ne yazık ki çok düşüktür. Hele eğitilen öğrenciler, bağımlılık, kulluk "esaslı bir terbiye" ile biçimlenmişlerse, kaçınılmaz olarak "taklit ve kopyaya" yönelecekler ve yinelemeci olarak kalıplanıp-kemikleşeceklerdir. Bu yöntem, özellikle eğiticiye "yüksek doyum" sağlar, ama öğrencinin beyninde üretken değişiklikler yaratmaz. Salt (kaygıya dayanmayan) öğrencinin "bilincine vararak" benimseyeceği, **uyanıklık** ve **uyanıklık** tutumunu geliştireceği daha çağdaş yöntemler vardır. Güdüleme, kurulum, inandırma, yüksek çekim yaratma, dönüt (feed back-geri denetim) vs. gibi. Ama bunlar "geleneksel olmanın yapısına" asla uymaz.

Geleneksel Temel Sanat (Tasarım) Eğitiminde, yazı, kuram (hatta sözlü açıklama) çok azdır. (Halbuki dersin Bauhaus manifestosunda bir zorunluluktur.) Bize özge bu "sakatlığa" karşın, kopya, taklit ve örnek alma, gelenekçilerin "ana" yöntemini oluşturur. Antik "Academia" anlayışından bir "kompleks" olarak 1950'li yıllarda, eğitimimize aktarılan kopya, taklit (hatta imitasyon) yöntemi, bir çeşit örnek olma (modeling) öğretimidir. Bu "stratejisi" öğrenciyi değil, öğrenileni "erek" durumuna getirdiğinden, ne bilimseldir, ne de **öğrenmeyi öğrenmedir**. Bu "beyni kullanamama" kurulumudur. Çünkü, geleneksel Temel Sanat öğretimi, **salt taşıyıcıdır**.

Geleneksel Temel Sanat anlayışının, öğrenciye sağladığı **yorum gücü** ve **çapı**, taklitçi sınırlarını asla aşamaz. Çünkü "taşımaya" ile verilenler, öğrencinin çocukluk ve orta eğitimde özümlediği "düz düşünme" ve "formel mantıkla", ancak "olduğu gibi" ezberlenebilir. Eğer eğitici, öğrencinin görme, duyulanma ve düşünmede beyin merkezlerinin "farklı bir kullanım düzeyini" başlatılabilirse; edinilenlerin yorumlanması, ileri sonuçlar verecektir. Çünkü Latinlerin "Mimesis" dediği, varolan bir şeyin olduğu gibi taklidi,

benzetmesi, yap-bozu, önceki yorumun yinelenen belleşimidir. Herkes ile aynı beyin düzenine, kalıplarına, bellek ve mantığa sahip olanların, "anlatma, yorumlama ve görünür kılmada"; özgün bir çizgiye ulaşması olanaksızdır.

Geleneksel Temel Sanat anlayışının, **etik** konusunda (yaşama, bilme, merak üretme vs. tutumlarında) ne bir söylemi, ne de bir kuramı yoktur. Bu yüzden, öğrencinin, eğiticinin etik değerlerini model olarak izlemesi, tek yol olmaktadır. Yaratıcı insanın, etik ilke ve değerleri "herkesten" çok farklıdır. Toplumun, sınıfının, egemen inanç çerçevesinde, "nakil" olarak öğrettiği etik benimseyişlere, hiçbir "katkı ve katılım" sağlamadan yapılan şey, geleneksel etik kurulumları olanlara salt "bilgi öğretmedir." Mistik esaslı etiği "özümseyip" muhafaza edenlerin, estetik bilgileri, teknikleri, özel ve özgür kullanması olanaksızdır. Temel Sanat (Tasarım) Eğitimi ve öğretimi; işçi, memur, teknisyen yetiştirme programı değildir. Tersine, Temel Sanat Eğitimi, ilke ve değerlerinin alt yapısını edindirmenin tek "şansıdır."

Geleneksel Temel Sanat anlayışının, önemli bir niteliği de **usta-hoca** yapılışındadır. Ama "usta" demokrat tutumdan çok, "kaygı, korku" tetikleyen, "üstün ve ulaşılmaz" görünen, randevu ile iletişim kurulandır. Kaygı yaratan "usta-hoca" yerine, bir çeşit "gönül insanı" olan **çağdaş usta** (Rehber, Işıldak, Yönlendiren, Özgürleştirici, Estetik Güdüleyici vs.); bu eğitimin "can veren" noktalarından biridir. "Az-öz" konuşma darlığını "hüner" saymayan, gerektiğinde, yönlendirici ve pekiştirici olarak bilgi iletendir.

En doğruyu, en iyiyi "tek bilen" böbürlenmesinden, "en otör, en haklı benim" kör inancından uzak; alçak gönüllülükle "yüz yüze" iletişimi sürdürebilendir. Öğrenciye yönelik "emek-zaman-bilgi" yoğunluğu yaşamının merkezi olan, "kendiyile barışık" eğitici, "çağdaş ustadır."

Bu yüzden "siparişle, görevlendirmeye, boşluğa kayma ile", arada bir Temel Sanatın "çağdaş hocası" olunmuyor.

3-Temel Sanat (Tasarım) Eğitiminde Postmodernistler

Günümüzde ki kuram zenginliğinin altında; "Postmodernizmin en başta gelen çelişkisi, moda yapısalcılığının çelişkisine benzer." (Eagleton, 1999. s: 155)

Postmodern idelojiye uygun düşen ve özellikle son 15-20 yılda, arka arkaya ortaya çıkan ve kısa bir sürede terk edilen, Temel Sanat (Tasarım) Eğitimi program uygulamalarıdır. "Postmodernizm... hiçbir zaman daima iyi olmayan çoğulculuk konusunda, dogmatizme varacak denli tekçidir. (monodisttir.)" (Eagleton, 1999.S:150) Postmodern anlayışın (bilinçli veya bilinçsiz) paraleline düşen Temel Sanat program çokluğu; asla bir zenginlik, gelişme ve katılım değildir. Çünkü, her önerme, her uygulama, "kişilerle başlayan, kişilerle biten", tarihsel süreç de bir aşama olmayan "kendi başına bir dene-

me" olarak, kısa sürede tüketilendir. Ne yazık ki bu, Temel Sanat Eğitimi-nde: "gelişip-bütünleşen" bir oluşumu köstekleyen "yıkımlarla", üniversite yaşamına yansımaktadır.

Ne, nerede, niçin, nasıl, neden ve ne zaman gerçekliklerine sırt çeviren, **"Kalıcı, mutlak ve değişmez bilgi yoktur, dilediğince, istediğin gibi yap-sun"** anlayışını yansıtan postmodernizm için; Temel Sanat (Tasarımı) Eğitimi dersleri, adeta bir "serbest bölge" olmaktadır. Bir "sanal karmaşa" görünümü oluşturan "program bolluğu" yaratılmıştır.

Kısa bir sürede, "sıkı" bir araştırma ve taramayla bir "müfredat" hazırlayan, eline "müthiş bir program" geçiren veya "tasarlayan" postmodern anlayışların, eğitimimizdeki "deneyleri", kariyer çıkarları dışında Temel Sanat Eğitimi-nde bir "yarar" sağlamamaktadır. Çünkü en ideal, en "sağlam" görünen program, yaratıcı eğitimin-öğretimin "çözümü" değildir. Bu, kanıtı kendi içinde olan bir durumdur. Şöyle ki, "postmodernist girişimcilerin" hemen hemen tamamı başka bir "branş"da, meslek dalında master ve doktora (yeterlik) yapmış kişilerdir. Gönüllülük, sorumluluk veya görevlendirme sonucunda, Temel Sanat Eğitimi-nde "soyunanlardır." Aldıkları formasyon eğitimi; Temel Sanat programına, uygulama ve çalışmalara, "doğrudan" yansımaktadır. Kalıcılıkları ve "ısrarcılıkları" ne yazık ki yoktur. Melez, elektrik, tarihsel süreçten kopuk programlarla, "süper" sonuçlar alınacağına inanma, salt postmodern bir tutumdur. Çünkü sorun, programların "iyi veya kötü" oluşları değildir. Eğitimin sorunsal olarak "öğrenciyi" erekleleyen "çağdaş usta" yetmezliğimizdir. Bu yüzden, heyecanla, coşkuyla temiz niyetlerle girilen deneyimler, kısa sürede "vazgeçilen" çabalar, postmodernitenin "modacı" yapısındadır. Sanal dünyanın "imgelem bolluğuna" paralel düşen, bu zengin program "çeşitlemelerinin" hızlı çöküşleri; Geleneksel Eğitimin varlığını sürdürmesinin de nedeni olmaktadır. "Kendine göre iyi, istikrarlı" gelenekselin varlığını; postmodern, postnihilist anlayışların moda vari anlayışları ne "tehdit" eder, ne de gereksiz kılar. Aksine, dolaylıca desteklemiş olur.

4- Postmodern Eğitim Yöntemleri

Postmodernitenin, popüler sayılan **"oyun esaslı"** Temel sanat Eğitimi yöntemi; kişisel tatmin, yetki kullanımı ve akademik çıkar dışında, üniversiter ve çağdaş bir yöntem değildir. Ancak, çocukluk döneminde, yüzeysel ve ampirik bir öğrenmeyi sağlayan "oyunsal" öğretim, asla sanat-tasarım öğrencilerinin yaratıcı yeteneklerini açığa çıkarmaz. Tersine, 18-20 yaşa kadar edinilmiş, bağımlılık ve "herkeslik" olumsuzluklarına sahip kişilik değerlerinin yansımalarına ve pekişmesine olanak sağlar. Eski ve kurulu kişilik düzenini "arındırmaz" Çünkü, pedagojik olarak oyun, **savunma, gerileme** ve **yadsıma** esaslı tutum ve kişilik özelliklerini öne çıkarır. Gençler, edinme, değişme, gelişme, katılma yerine; "paylaşım" esaslı oyunla, edinilmişleri (sıradan ben-

liği) **yansıtma** ve **savunma** olanağı bulurlar. (Kaldı ki, Temel Sanat Eğitimi, özürlüleri rehabilite etme uygulaması değildir.) Özellikle "deneysel esaslı oyun" uygulamalarının, "gizlice imitasyon" kaçamakları yapma ile sonuçlanması, yöntemin "ıkmazını" göstermektedir.

Postmodernitenin "Kavramsal" öğretim yöntemi ise, tam anlamı ile "hercümerc" (karma karışık-allak bullak) niteliklidir. Hangi alanda ve anlamda olursa olsun, her kavram: "Kapsam ve işlem" toplamsallığıdır. Kavram, kavramsal, kavramlaştırma ve "moda" deyişiiyle "konsept" niteliklerinin farklılıklarını gözetmeyenlerin, öğrenciyi "kavramcılık" talimlerine sokmaları: ne "yararcılık" ne de "yaratıcılığı açığa çıkarma" eğitimi değildir. Olsa olsa bir "öğretim" olabilir. Hele kavramın doğasına ilişkin biliş ve özümseyiş kalıpları, değişmezlikleri, olanları denemelere girişirmek; bir eğitim-öğretim değil, kendi sınırları içindeki örnekleri "taklit" etmeye sürükler. Ayrıca "kavramlaştırmadan" çok farklı olan "kavramsallık", hem "kavram" hem "konsept" (içeriği, fikri, özü belirleyen kavram), hem de "kontekst" (kavramsal bağlam) gerçekliklerinin gözetilmemesi; iletici kişiliklere göre bir öğretim yapıldığını göstermektedir. Kavram merkezli Temel Sanat Eğitimi, postmodernitenin tipik "zavallılığıdır." Kavram esaslı bir yöntem bu dersin "gerekliklerini, niteliklerini ve değerlerini" asla kapsamaz. Çocukluk döneminde kavramsal "özömlmeler" bir çok şey "öğretebilir." Ama sanat ve tasarım eğitim ve öğretili kavrama bağlanıp "sıkıştırılmaz." Kısaca, Temel Sanat Eğitimi, "kavram" talimi yaptırılan bir ders değildir. Kavram esaslı uygulamalarla ne "plastik dil" edinilir, ne de öğrencinin "yaratıcı yanlarını açığa ıkarakacak" etkilenimler sağlanır. Tersine öğrenci kaçınılmaz olarak "özölmüş özömleri bulmaya" geçmişten getirdiği "düşünce yapısı, kişilik örgütlenmesi ve dünya görüşü" kalıplarından dolayı zorlanmış olur.

Postmodern anlayışların sık uyguladıkları bir yöntemde, "toplu çalışma, grupsal eğitim, takım – ekip çalışması hep birlikte çözüm arama", kısaca **grup alışması**. Postmodernitenin, Temel Sanat Eğitimideki en büyük "yıkımı" bu "ucu açık", sanatın-tasarımın "birey" gerçekliğine en aykırı uygulamalarıdır. Kölelik döneminde doğan, feodal yapılı, "lonca" kökenli grup çalışması; ne "kollektif" niteliklidir, ne de "katılmacıdır." Temel Sanat Eğitimi, tam aksine "bu tip anlayış ve uygulamalara karşı", bireysel eğitimi, "birebir" eğitimi erek edinerek "doğmuştur." Hangi ince sunumla, gerekçeyle ve "alıntı kanıtları" ile ileri sürölrse sürölsün; "paylaşma, dayanışma, yardımlaşma" ile, "yaratıcı bireysellik" asla "tetiklenmez". Tersine grup çalışmaları daima, **ürünü**, çözümü işi üstün konuma getirip, "hedef" yapar. Temel Sanat Eğitiminin ise böyle bir anlayış ve ereği, asla yoktur. Çünkü, "kendi olmak, kendine sayđı, kendini sevme, kendine güven ve **kendisiyle barışık** olma; grup bilinciyle kazanılmaz" "Herkeslik" bağlılık, "bağımlılık", dış bir şeye dayanarak, desteklenerek "sosyal biri" olmak kalıplarına öğrenci zaten

sahiptir. Bunu pekiştirmek değil, tersine "bunu aşarak", "estetik birey" olmanın önünü açmak; Temel Sanat Eğitiminin gerekliliğidir. Öğrencinin herhangi biri, gurup üyesi olmak yerine, "yaratıcı biri" olma devriminde; rehberlik etme, ışıldak olma, "tetikleme" sorumluluğu Temel Sanat Eğitimi kapsamındadır. Günümüzde, "zararları, yıkımları ve ele geçme açıkları" ile etkinliği tartışılır olan "grup terapilerine" benzeyen "toplucu-birlikte" çalışma (ucu açık atölye denemeleri) uygulamaları; Temel Sanat eğitiminin yöntemi değildir. Çağdaş olan, gelecek yıllara da "hitap eden" **yüzyüze, bire bir, teke tek** eğitim yöntemidir. İşlevsel olan, kalıcı etkiler sağlayan, öğrencinin "geçmişten" taşıdığı kalıplarına, inançlarına, cinsiyet ve cins "hastalıklarına" karşın; onun yaratıcı insan, estetik biri olmasında, kullanılabilirlik içeren en sağlıklı, etkili yöntemdir.

Plastik sanatlarda estetik yaratıcılık (postmodernitenin dayattığı homojen olmayan grup çalışması özürüllüğüne karşın) hem nesnel, hem öznel öge, koşul ve ilkeleriyle daima bireyseldir. Her açıdan "grup kimliği" kazandıran "paylaşmacı" yöntemler; sanıldığı gibi "rekabet de" yaratmamaktadır. Aksine, gruba katılmadan önce edinilip-benimsenmiş "toplumsal role uygun" kişilik öğeleri, grup kimliği ile "daha da" pekişmektedir. "Grup çalışmaları, kişileri paylaşmacı, dayanışmacı, sosyal bir herkeslik durumuna getirir. (Atalayer, 1995, s:2) Ruhbilimsel ve eğitim psikolojisi açısından, her öğrencinin geçmişte edindiği beyin-zihin kalıpları, kişilik sıradanlıkları, herkeslik nitelikleri ancak "yüz yüze" bir eğitimle farkettilir, "aşılması gerekliliği bilinci" uyandırılabilir. Ezberci, test mantığına dayalı "evet-hayırıcı", dikey merkezi düzenekli, inanç, görme, düşünme, duygu, bilme ve tasarımlarda "metafizik **tutumları**" olan öğrenci betimlemesi yapmak yetersiz bir "saptamadır." "Somuttan somuta" bilgi kullanmada, bağınazlık derecesinde koşullanmış, görsel zekası kurumsal ve programlı olarak hiç eğitilmemiş, "görsel belleği kullanma ve geri besleme" bilinci geliştirilmemiş; zihinsel "çaprazlamalar" yapamayan, "düşleri ve düşlemleri" kompleksleri ile "sınırlı" bilgi birikimleri, "ağırlıklı olarak" iki boyutlu ve simgesel olan, "yaratıcı adaylarına", gerekli eğitim yöntemi: doğrudan, yüz yüze iletişim tekniğidir.

Yaşama, "biricik" olarak geliniyor. Ama, doğar doğmaz toplum da, geçmişten taşınan, egemen olan biliş, görüş, duyuş değerleri, ölçüleri, biçimleri hazır bulunuyor. "Muhafaza" edilen ekonomik, politik, felsefi, ahlaksal, cinsel, etik değerler süreç içinde bellenip, ediniliyor. İçinde, bilinç dahil, kişiliğin ve benliğin tüm öğeleri, "toplumsal muhafazakarlık" tarafından nitelenip, biçimleniyor. Herkesleştirilip, bağımlı kılınmış öğrencinin **algı ve görme**, "Tutumların kristalleştiği 12-30 yaşlar arasındaki süre kritik dönem (Sears, 1969) olarak adlandırılır. Bu sürede üç etken rol oynar; akranlar, kitle haberleşme araçları, diğer kaynaklardan edinilen bilgi ve eğitim" (Uçman, P, Savaşır, 91, s:375). Büyüme süreci **biçimleri, zihin düzeni, yaşam biçimi**,

dünya görüşü, inançları, bilinç ötesi kısırlıkları; üretken, esnek ve özerk olarak "temelden değişip, üretkenliğe dönüştürülebilir." "Konserve" bir kişilikten; estetik "zeka, empati, görü, ruh-gönül, bellek, zihinsel simülasyon, tutum seçme" **kısaca estetik yaşam dinamiklerini** kazanmada, en etkin olanak, çağdaş bir Temel Sanat (Tasarım) eğitimidir. Sormak, sorgulamak, soru üretmek; doğuştan gelen bir yeti değil, eğitimle kazanılan, yöntemleri olan becerilerdir. Gündüz "düş görmekten", bilim kurguya, geleneksel düşlemlerden, mitsel düşlemlere kadar; tuhaf, saçma, farklı bilgi kullanım "teknikleri" Çağdaş Temel Sanat Eğitimiyle kazandırılabilir. Soyuttan somuta bilgi kullanma becerileri, çok çağrışımlı tepkime alışkanlıkları, çağdaş bir eğitimle kazandırılabilir. "Şeytanla, cinlerle, perilerle" hiçbir ilgisi bulunmayan; merak sezgi, dürtü, umu, itki güçlerinin değeri ve kullanım biçimleri, Temel Sanat Eğitimiyle bilincine vardırılp, kazandırılabilir.

Tüm bu etkili etkinlikler yerine, Temel Sanat Eğitimi, meslek bilgisi yükleyen "formasyon dersine çevirmek tam anlamı ile "nihilizmdir." O yapay varlık-nesne üretmenin **plastik-estetik dilini de** kapsayan "kuram-uygulama" bütünlüğüdür. Dilin öğelerinden-ilkelerinden, biçim-zemin ilişkilerine, Düzen Kurma (kompozisyon) Biçimlerinden, Biçim Algılama Yöntemlerine (Jung, Pavlov, Gestalt, Freud yaklaşımları), Grup Yaratıcılık Tekniklerinden (Beyin Fırtınası, Yanal Düşünme, Anoloji, Syntectic, Osban-Blosom, Harwey Teknikleri), Yeni Biçim Üretme Yöntemlerine (Metamorfoz, Transformasyon, Kamufraj, Adaptasyon vs.) kadar uygulama alanları, Temel Sanat Eğitimi içindedir.

Son yıllarda, postmodernitenin "popüler" bir yöntemi de, "sorun üretme" yöntemidir. Geleneksel beyin yapısı ve tutumlarına sahip öğrencinin "sorun üretmek", yaratıcı yanının açığa çıktığını sanmak, salt "sanmaktır." Kaldı ki sorun üretme, eğitim kapsamında, tamamen "teknik" bir işlemdir ve pek çok yolu vardır. Herkeslik yapısı, "muhafazakar bilinci" ile üretilen sorunlar; bir katılım, atılım ve sıçrama sağlayamaz. Çünkü her "sorunun" edindirdikleri, kendiyle sınırlıdır. Bu yaklaşım bir "buluş, çığır" da değildir. Geleneksel anlayış, zaten "sorunlarını" muğlak, belirsiz, net olmayan biçimde (öğreticinin ne istediği hiç anlaşılmayacak bir "sunumsuzlukla" ve ileticinin kafasında kalan bir soruş, isteyiş ile) oluşturur. İnanılır ki, Öğrenci araştırır, önermeler, denemeler yapar, hazırlananları olumsuzlama ile bir çok şeyi öğrenmiş olur. Postmodernite, bir "antitez" gibi olumsuzladığı geleneksel anlayıştan daha da "ketum " bir yöntem uygulamaktadır.

Sorun üretmede asıl sorumluluk ve gereklilik, öğreticilere-eğiticilere düşmektedir. Sorun üretme tekniklerini bilenler (ki öğrenciye biliyorlarsa öğretebilir), uygulama konularını, dallara, bölümlere göre "inceltebilirler." Konuları denemede, uygulamada öğretip benimsetecek ve "refleks" bilgilere dönüşürecek "sorun" hazırlama, Temel Sanat Eğitiminin en işlevsel yaptırım

gücüdür. Bunu sanat-tasarım süreçlerinin "yabancı", öğrenenlere "havale etmek"; hiçbir bilimsel, psikolojik ve pedagojik temele dayanmayan "saptır-madır." Özünde ise, öğrenciyi daha önce yapılmış olanları taklide, yinelemeye ya da uyarlamaya iten bir, "zaman geçirme" yöntemidir. Ayrıca, en iyiyi- (öğrenci ağzıyla en kralını yapma) sunmada: (malzeme, teknik, işçilik olarak) **dış dayanışma, başkalarından** ağırlıklı olarak yararlanma (hatta piyasada yaptıрма) üretilen sorunun çözümünü idealize edip adeta "putlaştır-maktadır." Bu da, postmodernitenin "ne yaparsan, nasıl yaparsan yap, ama muhakkak sun" ideolojisinin "tipikliğidir."

5-Plastik Dil ve Postmodernite

Görsel biçimlendirme; her koşul ve ortamda **dış** ve **iç** bütünlüğü olan bir "yapay" gerçekliğin görünür kılınmasıdır. Bu ise, bilginin yaşama geçmesi-ne, varlıklaşmasına dayanan, süreçler içinde **durdurma** ve **dondurmadır**. Özel, özgün bir bireşime ulaşmış bilginin, üretildiği andaki, şimdideki varlıklaşmanın, geleceğe taşınması olanağıdır. Bu bir "dili" ve yapım teknikle-rini gerekli kılar. Görselleştirilen konunun "başlangıcına" dönebilmeyi sağ-layan bir dil. Öyle bir dil ki, varolanlarla kurgulanan, işaretler, öğelere ve ilkelerle "üst toplamsallık" oluşturacak biçimde görünürü "tüketilemeyen" yapandır. Dolayısıyla ister gerçekçi, ister düşlemsel olsun plastik görsel dil: **tanıtan, tanıklık eden, açıklayan** veya **gizleyen** yapay varlıksal öğelerle "temsil etme" dilidir.

O yapılanma anlarını, yapıları (strüktürel oluşumları), süreçlerin aşamalarını **açığa çıkaran, dolduran-varlaştıran** bir dil... Görünür görünmez, biter bitmez, açığa çıkarır çıkarmaz, **geçmişe aitleşen** (ister üretildiği anda geçmiş, şimdii, ister geleceği biçim olarak görünür kılsın), hemen "eski-geçmiş" olan, şimdi olmayı kaybeden bir dil. Ama öğeleri, içeriği, özgünlüğü ile **geleceğe taşınma** gücünü ve olanaklarını içinde taşıyan bir dil. Anlamı, içeriği, biçim ve biçimi ile estetik geleceğe "aktarma" dinamiklerine sahip bir dil".

Geleneksel Temel Sanat Eğitimi, bu dilin salt "öğelerini, ilkelerini" öğretmekle sınırlanmıştır. (Çoğu zamanda kesintili olarak) Bu "kısır ve mekanik" bir anlayıştır. Çünkü, "geleceğe kalış", öğelerin yapısal nesnelliklerine bağlı değildir. Her çizgi, her renk, doku, biçim vs. geleceğe kalmaz. Onları iletiriyeye taşıyan, "tüketilemez" kılan, onlara yaratıcı kişilik tarafından "eklenen" kazandırılan "estetik değerlerdir." (Üflenen ruh, yüklenen vitalite.) Bu kapsamda Temel Sanat (Tasarım) dersi, "öğretme" üzerine kurulup, uygulanamaz. Çünkü o, aynı zamanda **dili kullanacak olanların** (ruh verenlerin, can kazandırılanların) eğitimlerini de kapsamaktadır.

Görsel biçimlendirme, salt **betimleme** değildir. Deneyimlerin, birikimlerin anlatıma dönüşmesi, dilin özgür ve özgün kullanımını gerekli kılar. Ama

her kullanım "kalıcı, işlevsel ve özel" olamaz. "Estetik nesne, güzel nesne", salt öğelerin bir araya getirilişi değildir. Ondan öte bir şeydir. Bu "ötekilik" kişilerin dile ekledikleri bireysel değerden kaynaklanmaktadır. Bu özel değer ve duyarlılıkların alt yapısını (felsefe, mantık, yorum gücü, zeka, bilinç ötesi, empati vs. gibi zihinsel oluşların yeniden yapılandırılmasını da kapsayan) kuran bir eğitimidir.

Postmodern anlayışlar ise, dil konusunda açık-net, kuramsal ve uygulama değişkenlikleri içeren bir programa sahip değildir. Oyun içinde, kavram ve sorun üretmede, "dilin edinileceği" varsayılmaktadır. Sanatçının-tasarımcının "el manipülasyonları" ve kıvraklıkları ile ilgili; edindiren, kazandıran, katılım sağlayan bir uygulamasına "rastlanmadı." (Bilgisayar programlarının esiri durumuna getirilen "çoğunluk" bunun yansımasıdır.) "Piyasada, para karşılığı yaptırılan bir çok çalışmanın sergilerde yer alması", plastik dili yaşama aktaran el, göz, zihin becerileri kazandıramayan "Temel Sanat (Tasarım) Eğitiminin "yetmezliğidir." Ayrıca bu "kudret verici" yeteneklenmelerden öğrencinin "muaf" tutulması; eğitimcilerin "anında, yerinde ve etkileyici" el becerileri gösterimlerine sahip olmamalarından kaynaklanır. (Çünkü postmodern anlayışı temsil edenlerin meslek ihtisasları, farklı bir mesleğe ilişkindir.)

Plastik dilin, doğada olmayan, özdeğe (maddeye), enerjiye dayanmayan hiç bir "nesnel gerçekle" bağı bulunmayan **üç ana öğesini** tanımlayan bir kuram ve uygulamaya rastlayamadık. **nokta, çizgi, leke**, tamamen insanın "algılamalarına bağlı olarak", bir anlamda "uydurup, yarattığı" yapay öğelerdir. Anlam, içerik, kapsam, işlev ve psikolojik olarak tüm değerleri, etkileri ve güçleri, işaret yapılanması insan tarafından üretilmiştir.

Renk, Doku, Ton (ışıklılık değeri), **Biçim, Ölçü, Aralık** (espas) doğanın nesnel yapısında varolan öğelerdir. Anlam, içerik, kapsam, işlev ve psikolojik olarak **doğa dilinin**, plastik yaşama yansımalarıdır. Yine **zıtlık, uygunluk, yineleme** (tekrar), **simetri, koram, egemenlik** ilkeleri; doğanın yapılanış ve biçimleniş ilkeleridir. Doğada, enerjide vardır, nesneldir. Bilincine vardırmak, özümsemek ve bireysel bir "kendileştirme" ile "estetik-plastik" kullanım kıvraklığı ve gücü kazandırmak; Temel Sanatın "dil eğitimi ve öğretimi" kapsamındadır. Ama bu, "geleneksel" anlayışta olduğu gibi, salt dilin edindirilmesi ile sınırlı, kullanımında katı bir titizlik, duyarlılık ve işçilik disiplini erekli değildir. Beyni, kişiliği eğitilmeyen, çocukluk dönemi kalıplarına sahip öğrencileri, "ağır ve katı bir titizlik duyarlılığına yöneltmek; onu memurlaştırmak, teknisyen ustalığı edindirmektir. Temel Sanat Eğitiminin ereği, dil kullanımında, salt el "işçiliğinde" uzmanlaşmış sanat-tasarım teknisyenleri yetiştirmek değildir. Dilin öğelerini, çalışma sürecinin içine, sınamalara bırakmak "güdü" bir yaklaşımdır. Dilin olanakları sınırları ve malzeme ilişkileri, yetkin bir biçimde anlatılıp, verileri yüklenmeden, kuramsal

bir alt yapı kurmadan yapılan deneyimler, ancak çocuk eğitimi için geçerlidir. Yani dili kullanmada "ustalık ve incelik" duyarlılıklar dışında, öğrenci dilin olanakları ve sınırları açısından eğitilmezse; kaçınılmaz olarak taklide, kopyaya, yap-boza, yinelemelere "itilmiş" olur. Öğrenci dili duyumsayıp, özümseyemez. Bu aynı zamanda; konulara ilişkin "sorun üretememe" ve öğrenciyi geçmiş başarılı örnekleri kopyalamaya itme "kısırlığıdır."

Kısaca, Temel Sanat (Tasarımı) Eğitimi, bir meslek dersi-programı değildir. Çağdaş anlayış "bir öğretme-belletmeden" öte bir kapsama ulaşmıştır. "İlgi" olarak da "salt plastik dil" ile de sınırlı değildir. İlgi ve kapsam olarak; el-göz yeteneklenmelerinden, "öge ve ilke çaprazlamalarına", beyin ve ruhsal yaşam düzeninden kişiliğin yeniden örgütlenmesine kadar yaratıcılık eğitimi kapsamaktadır.

Çağdaş Temel Sanat Eğitiminde, "stratejik hedef"; asla ideal bir "program", kusursuz bir içerik ve "kariyere kilitlenmiş iletici, eğitici" değildir. (Müthiş, entelektüel, kariyerli hoca ile başarılı eğitim yapılı yaklaşımı, boş inançtır.) Eğitimin temel – ana işlem yönelişi, hedefi doğrudan; iletici alan, sanatçı-tasarımcı aday, öğrencidir. Öğrencinin "kendisi" olması, farkındalık bilincine ulaşması, yaratıcı benliğini bulması, beyin merkez ve düzenini üretken ve esnek olarak yeniden yapılandırması ve "estetik bir arınmaya sızması; bu eğitimin **ana ereğidir...**

6-Temel Sanat (Tasarım) Eğitiminde, Temel Hedef

Eğitim-öğretimin üç ana ayağı vardır. 1) **İleten:** (Kaynak, bildirici, eğiten, öğretim elemanı), 2) **İletici:** (Program, konular, içerik, bilgi) 3) **İletilen:** (Bilgiyi, verileri alan, öğrenci)

Kuşkusuz her ayak "elzemdir." Ama Temel Sanat Eğitiminin **Ana-Temel Hedefi;** öğrencinin varlığıdır. Eğitim öncesi aday öğrencinin niteliği, eğitim sonunda niteliği gelişmiş, değişmiş, estetik bir varoluşa dönüşmüş olması gerekir. Bu bazda her etkinlik (kuramsal ve uygulamaya ilişkin) bu hedefe yöneliktir.

Orta eğitimimizi bitirmiş, Temel Sanat Eğitimine gelmiş öğrencilerin; yaratıcılık, estetik yaşam alanlarında hiçbir "üstünlükleri" bulunmamaktadır. El ve görme becerilerini ölçümleyen "eleme sınavları", öğrencinin kişilik yapısını, benlik çizgisini, beyin oluşumunu, tutumlarını, algılama ve yorumlama becerilerini, duygu, inanç felsefesini, etik anlayışını sorgulamamaktadır. Üniversite Seçme Sınavlarının da sorguladığı: öğrencinin düşünce, duygu, davranış yapısı değildir. Bu konuda, hiçbir "araştırma da" yoktur.

Öğrenci, içinde doğduğu ortamın, sınıfın mantığını, felsefesini, dünya görüşünü ve "payına düşen sosyal rolü" edinip, benimsemiş, "herkesleşmiş" biridir. Kalıp görme, kalıp seçme, kalıp beğeni, kalıp duygulara sahip; metafizik mantıklı", mistik esaslı bir ahlakı, etiği benimsemiş, kendine yabancı,

kendini sevmeyen, "dışa bağımlı", uymacı; sormayan, sorgulayamayan, araştırma-inceleme yöntemlerini bilmeyen, bilgi birikimi ağırlıklı olarak simgesel olan, merakları "söndürülmüş", "korku" esaslı bio-kimyasallarla yaşayan, risk almayan, "orta yolcu", idealist felsefe bağnazlıklarını benimsemiş, erkek egemen kültürün tutumlarını edinmiş, cins ve cinsiyet ayrımları "kemikleşmiş", görsel belleğini "besleyemeyen", zihinsel simülasyonları "doyumsuzlukları" ile sınırlı, hemen hemen "görsel estetik zekası" hiç eğitilmemiş, her normal insan gibi "sıradan" olan, "herhangi biri" olan, sanatçı-tasarımcı adayı bir öğrencidir.

Postmodernist anlayışların, "yeni, düşsel, sanal" bir öğrenci tipini niteleyen popüler bir yaklaşımı; asla öğrenci gerçekliğimize uymamaktadır. Bu merkezi sınavdan, özellikle "fen puanı" yüksek öğrencilerin; **"Ne veriyorsan alıyorlar, anlama ve kavrama özellikleri çok yüksek, çok çalışıyorlar, çok başarılılar"** savlarıdır. Bu, hiçbir bilimsel araştırma ve teze dayanmayan, kişisel görüşle "sınırlı" aşırı övgüler; kariyer ardına "sığınarak" yapılan "gerçek dışı" bildirimlerdir. Çünkü; Merkezi sınav sistemi, gerçek ve nesnel bir ayırt edicilik içermeyen ve "eşitsizliğe" dayanan, "evet-hayır" ile "tanımlanıp-doğrulanmış" eski bilgileri ölçümleyen bir sistemdir. Kaldı ki, 30-40 yıldır, bu sistemden öğrenci alan Mimarlık ve Tasarım fakülte ve bölümlerindeki durum, hiç de söyleneler gibi değildir. Yüksek fen puanı ile "yaratıcı başarının" nasıl bağdaştırıldığı, bu "dahiyane" saptamayı niye yaptıkları, hiç de "sır" değildir.

Yetenek sınavları ile seçme; eğitim öğretimin bir parçasıdır. (Burada, göze batırmak istediğimiz, yetenek sınavları biçimlerinin doğruluğu veya yanlışlığı değildir.) Görmede, ölçülendirmede, el becerilerinde ve görselleştirmede malzeme ve gereçlerin kullanımında "çok yol almış" (Mimarlık eğitimi-miz bu yol eksikliğinin "yarasını" sürekli taşımaktadır.) olanların "seçilmesidir." Postmodernist anlayışların bu "yetenek" esaslı seçmeye karşı, "fen puanlı aday" üstünlüğünü öne çıkarmaları; paralı üniversite eğitiminin yayılması ile, adeta "patlama" yapmıştır. Bu savı ileri sürenler, "eğitim kurumları dışındaki çabaları ile "yaratıcı başarıya" ulaşan yüzlerce-binlerce kişiyi nasıl görmemezlikten gelirler? Eleme sınavları ile alınan öğrencilerin sergilerindeki yüksek kalite, parlolu ve zenginlik içeren çalışmaları yanında; fen puanlıların "orta eğitim düzeyinde" kalan, ağırlıklı "kaynaklardan ödünç alma, aktarma ve piyasaya yaptırma "uyarlamaları"; görünen köydür. (Bu kanıt yok sayılamaz bir gerçekliktir.)

Eğer, "fen puanı yüksekliği", özel bir kişilik ve yaratıcı benlik, görüş, biliş, duyuş üstünlüğü, üretken bir beyin düzeneğinin "göstergesi" ise, Temel Sanat Eğitimi de gerek yoktur. Eğitim ve öğretime "hazır durumdaki öğrenci" metafizik savı, Çağdaş Temel Sanatın gerekliliğini ortadan kaldırmaz.

Her toplumsal kişi, kendini koruyan, muhafaza eden hazır bulduğu ortamda, düzende, biçimlenmiştir. O, az veya çok "muhafazakarlığın" tüm kişilik sınırlarını özümseyip-benimsemiştir. Bu zihinsel kalıplar, tabular, idoller, sınırlara sahip "tutucu" yapıdan, yaratıcı kişiliğe sıçrama "ikileminin" çözümü; Temel Sanat Eğitiminin ana "ereğidir."

Geleneksel Temel Sanat Eğitiminde; çalışma disiplini, iş-üretilen nesne ve "usta hoca", birincil öneme sahip, ereklerdir. "Dönem sonunda" sergilenecek "kaliteli" çalışma, gerekirse yeniden yeniden yaptırılabilir. Öğrenci değil, iş önemlidir. Soru sormayan, arada bir "derse" uğrayan (Bağımsız bırakılan öğrencinin kişilik edineceği sanılır), iletici ile "ender" yüz yüze gelen, biçimsel ve katı bir saygıya zorlanan, korku ve kaygıyla çalışan, "az-öz" sözden "hikmet" çıkarmaya çalışan tip, geleneksel-klasik anlayışın öğrenci konuqlandırmasıdır. Postmodern anlayışta ise zihinsel ve kişilik bazında hiçbir nitelik dönüşümüne uğramayan, "global bir özgürlük" içinde, salt "sunmaya" alışan estetik dil ve yaşam kültüründen "sanal ve seyyar" kaynakların "zaman olanaklarına" göre "pay alan" öğrenci tipi oluşturulur. Kulüpler, geziler, çarşı, market, bar ve sportif olanakları ile öne çıkan kurum ortamında, öğrencinin çalışma yoğunluğu, keyifli zamanlardan artan sürelerle "sıkıştırılır." Zevkli yaşam zenginliği olanakları; geleneksel anlayışın aşırı disiplin ve kaygı ortamının tam bir antitezi olan "gevşekliliktir." Postmodern oluşumlarda nasıl, nerde ve ne yaparsan yap, ama "sun" anlayışıyla üretilen "işlerde", öğrenci "kendinin" değil, sanal ve "eklektik" bir kültürün "yansıdığı" bilincine varamaz. Çünkü öğrenci hedef değildir. (Global anlayışta da "kar", tek önemli değerdir.) Yaratıcılık, yaratıcı kişilik, yaratıcılığı açığa çıkarmak; seminer sohbetlerinde, "önemli ve meşhur şahısların" mini konferanslarında, "misafir eleman" şovlarında, hoş "sedalar" olarak kalır.

Çağdaş Temel Sanat (Tasarım) Eğitiminde ise, yaptıklarında ve yapacaklarında "yansıyanın", bir açıdan **kendi geleceğini üretme** olduğunun bilince olan bir öğrenci oluşumu hedeftir.

Öğretmek; geçmişe ilişkin "denenmiş ve egemenlerin çıkarına göre doğrulanmış bilgilerin "belletilmesidir." Öğretmekle birlikte, kişide "davranışta, tutumlarda, beyinsel düzende değişme ve gelişmeleri oluşturmak ise, **eğitmektir.**

Birey olmak, "kendi" olmak, bilincinde olmak ne yazık ki, orta eğitimimizde kazandırılmıyor. Dolayısıyla, üniversite öğretim ve eğitiminde klasik öğrenci olmak yerine, "yaratıcı insan olmak, estetik bir kişilik bireşimi oluşturmak" şanslı, Temel Sanat Eğitiminde sağlanabilir. Birey olma, "kendi olma", kişiliğiyle "barışma", bir gereksinim olarak, öğrenci olmanın önüne geçirilebilir. Kopyalattırma, dikte ettirme, ezberletme, taklit ettirme, başkalarına yaptırma, "esinlenme" adı altında yapılanlara göz yuman iletinin, iletinin ve

kurumun; öğrenciden daha önemli sayıldığı ortamlarda; öğrenenler çocukluk dönemi koşullanma, güdülenme ve kişilik kalıplarını "muhafaza" ederler.

Güzel Sanatlar, Tasarım, Mimarlık fakülte ve bölümleri, salt öğretmekle "sınırlı" kurumlar olamaz. Eğitim bu kurumların "çekirdek gücüdür." Ağdalı, "yapışkan" teknik, işçilik, mesleki ve malzeme yöntemlerine ilişkin bilgiyi ululaştırıp, ulaşılmazlık çıkmazları oluşturmak veya tam tersi postmodern "serbestlik", keyfilik; Çağdaş Temel Sanat Eğitiminin ereği değildir.

Postmodern "gezme-tozma", dilediğini deneme, "ünlülerden feyz alma", "meşhur" biriyle "onurlanma" vs. vs. gibi yapay, "hiç", "yineleyici" ve "boş" özgürlüğü yerine; kişinin "birey olmasına, kendi olmasına" olanak sağlayarak **gerçek özgürlüğü** kazandırma, Temel Sanat Eğitiminin ana ereğidir.

Paylaşma, dayanışma içinde birlikte olma, yardımlaşarak herkes gibi olma veya tam zıttı korku, kaygı içinde "emir eri" olmak; bir "dışa tapınma", "başkalarına bağımlı olma", köleleşerek "egoistleşmedir." Estetik gönül insanı; bilme, edinme, tasarlama ve üretmeye; "kendi olarak" birey olarak "aşkla" girişendir. Bu "ucu açık" ve "aşka bağımlı" gelişme, **interaktif** ve ekran dışı olanak vadetmeyen postmodern anlayışlarla kazandırılmaz.

Anlamı "kavrama", anlam "çıkarma", öğrenilenleri özümseme ve kendileştirme, edinilenden bireysel bir "yeniden üretim" yapma ve "kişisel bir dile" ulaşma; Çağdaş Temel Sanat Eğitiminin, öğrenciye yönelik gerçeklikleridir. "Sorunu sloganlaştırmadan" sormaya, kavramsal, benzetmeci, karşılaştırmacı, aykırı, tuhaf vs. tasarımlardan, hızlı çizim (skeç) görselleştirmelerine kadar, bireysel teknik "yansıtma", yoğun çalışmalarla (Bir yarı yılda, 400-500 uygulama) Temel Sanat Eğitimiyle kazandırılır. (Skeçler, kolajlar, beyin sporu (nöronbik) egzersizleri hariç.)

Zorunlu "koşullanmalar" taşıyan öğrencinin **kendine yabancı** yönlerini tanıma şansı ve değiştirmeye "girişme" olanağını; Temel Sanat Eğitimi sağlamak zorundadır. Eğitim-süreci içinde (Türkiye koşullarında, 8-9 saatlik, iki yarı yıllık eğitim, elverişlilik olarak hatırı sayılır bir zaman uzunluğudur.) Öğrencinin "bilinç düzeyinde" yaşamadıklarıyla ve "kendine kapalı" iç dünyası ve güçleriyle "tanışma" olanağı bulmalıdır. Bu bir "yaratıcı yanı açığa çıkarmanın "temel koşuludur."

Bağımlılık, başkaları ile "kaynaşıklık", benlik sınırlarını silen herkeslik güdülenmeleri taşıyanların "yaratıcı birey" olmalarına, "estetik bir varoluş" kazanmalarına, Temel Sanat (Tasarım) Eğitimi yol göstericilik, "tetikleyicilik", "uyandırıcılık" sağlamalıdır.

7- 12 Yıldır Uygulanan Programın Nitelik Ve Özellikleri

Konferans, seminer, sempozyumlarda açıkladığım, en son olarak **Mimarlık**,

2000 (say.293) Dergisinde yazılı olarak yer alan, Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesinde ve Mühendislik Fakültesi Mimarlık Bölümü'nde uyguladığım, Temel Sanat (Tasarım) Eğitiminin, ana başlıkları ve açılımları kısaca şunlardır: "Temel Sanat (Tasarım) Eğitim ve Öğretiminin "temel ereği" öğrencidir." Bu hedefe yönelik iki yarıyıl boyunca: a) Öğrenciyi "gönüllü" yoğun çaba ve eylemliliğe hazırlayan güdüleme çalışmaları. b) Öğrenciyi "arınmaya" ikna eden yönlendirici çalışmalar. c) Öğrencinin felsefe ve dünya görüşü kazanmasını sağlayacak "kurgulayıcı" çalışmalar. d) Görsel zekayı geliştirecek egzersiz çalışmalarının. e) Sanatın-tasarımın dilini "motor" bilişlere dönüştürecek yoğun sorun çözme uygulamaları. f) Biçim-zemin ilişkilerinden estetik ifade değerlerine (sital, ritim, hareket vs.) kadar düzenleme ve ifade uygulamaları. g) Malzeme, strüktür, hacim, mekan, uzay vs. varlıklarını kullanabilirliğe dönüştürme uygulamaları içeren bir programdır.

a) Öğrencinin zihin dinamiklerini yeniden düzenlemek: (Merak duyarlılığını öne çıkarmak, sezgiyi güce dönüştürmek, bilinç ötesi güçlerden yararlanmak, Empati tekniklerini edinmek, sıradanlığı fark ettiren şok testler. vs.)

b) Zekayı öne çıkarmak: (Üretken akıl gücü, akılı aşmak, akılı bağlamak, estetik zeka, tümelci düz düşünmeden kurtulmak, zıttını bulmak, diyalektiği özümsemek. İki yarıyıl boyunca, her anlatıda ve bire bir ilişkide kullanım zorunluluğu).

c) Sanatçı-Tasarımcı kimliğini kazanmaya teşvik etmek (Estetik ahlak, Estetik etik, Estetik duyguları, Estetik görüş, Estetik bellek, Estetik tutumlar, Estetik cinsellik, Estetik onur, Estetik iletişim ve bilişim; tanıtım, tartışma, örnekleme, yazılı sunum)

d) Görmek, detay bulma, biçimsel farkındalık ve izlemenin estetik güdülenmesini geliştirmek için **skeç defteri** tutma alışkanlığı edindirme, (görerek etüt, düşsel ve düşlemsel yansıtma, kopyalama. Skeç çizim teknikleri ve geçreleri. Her hafta düzenli denetleme. İki yarıyıl boyunca 400 çizimi gerçekleştirme).

e) Tuhaf, farklı, aykırı, düşsel bilgi kullanma ve bilgi "çaprazlama" becerileri edindirme için: Tangram kareleri uygulamaları. Kesip-yapıştırma tekniğiyle en az 30-50 uygulama. **tuhaf, saçma kolaj** çalışmaları (Bilgiyi geleneksel, kanıksanmış ve mantığına uygun olmayan, foto gerçekçi düzenleme içinde görselleştirme. Hazır resimlerle-Her hafta bir adet)

f) Görsel zeka ve esnek beyin için: Kavram çağrıştırma tekniği (sözel), soyutu somutlama becerileri için; Daire, kare, üçgen biçimlerini, nesne ve varlıklara benzetme. En az 400'er adet, işaret ve simgeleri, nesne ve varlıklarla anlatma (skeç çizimler olarak, en az 200-400 çizim)

g) Düşlem çeşitleri, düşlem teknikleri. (Yoğun uygulama baskısını "yumu-

şatma" için; düzenli olarak kurgusal, masal, efsane, düş veya düşlemsel, hikaye kaynaklı, imgesel "sorun" çözümlerini tasarlatma. (Her yeni konu için, bir düşlemsel sorun üretme ve öğrenciye yorumlatma)

h) Soru Sorma, Sorgulama Teknikleri, Kavram, Kavramsallık ve Kavramlaştırma Teknikleri. (İki veya üç boyutlu sorun çözümlerinde kullanma)

i) Yeni Biçim Üretme Yöntemleri (Metamorfozdan Modülasyona, Adaptasyondan İzomorfizme kadar, iki yarı yıl boyunca ya sorun çözümünde, ya da skeç defterine etütler olarak her yöntemi belleme-özümseme-her tekniği 10 serbest çizimle deneme.)

j) Esin bulmada, sorun çözüme bireysel olarak kullanılabilirlik içeren, buluş yöntemlerini (Beyin Fırtınası), Yanal Düşünme, Oyun Ağacı, Harvey Kartları, Synectic Teknik vs.) deneysel olarak edindirme.

k) Tasarımın yapay ve nesnel öğelerini (Nokta, Çizgi, Leke, "Ton Değerleri", Doku, Renk, Biçim, Aralık, Yön, Ölçü) birbirleri ile ilişkili "çoklukla" kullanma: Değerlerini, tekniklerini, gerekliliklerini, etki ve anlamlarını ve psikolojisini kuramsal ve uygulamalı olarak ilk yarıyıldan özümsenme.

l) Özellikle renk konusunda (özel değerler yüklemeyen, renk psikolojisine, rengin üç boyutu-**ton, tür, değer**'den renk kontrastlarına kadar); renkleri üretme, karıştırma yan yana getirme skalalardan düzen ve biçimlendirmede kullanımlarını (2000'lik bir uygulama zenginliği ile) kişisel olarak yapma-sunma.

m) Görsel Algı, Yasaları ve biçim-zemin ilişkilerini (Ağırlıklı olarak Yeni Gestalt yasalarını) özümsenecek sorunlarla çözdürme, motor bilgiye dönüştürme, içleştirme. (Değme, geçme, girişme, saydamlık, kopma vs.)

n) Biçim, Direnç, Mekan, Yoğunluk, Hacim ve **Düzen** (Zıtlık, Uygunluk, Simetri vs.) ve **Denetleme** (Denge, egemenlik, Birlik) ilkelerini, iki ve üç boyutlu uygulamalarla edinme. (Ölçü, ölçülendirme ve ritmi özerk işleme.)

o) Kurşun kalem, çini, karizma, markör, tozpastel, suluboya, guaj, yağlı pastel, füzen gibi görselleştirme malzeme ve gereçlerini; kağıt katlama tekniklerinden tel, ahşap, alçı, sliikon, mukavva ve hazır kullanılmış eşyaya kadar ifade, sunum ve "üst dil varlıklaştırmalarına" ilişkin malzemeleri öğretme ve kullandırma.

Bu "kapsam" olarak özetlenen her "yazılı metinle" sunma, anlatı ve "**Görsel Bombardıman**" dozunda yoğun "slayt" gösterme; sorunları, **Problem Nosu, Konu; Alan, Malzeme, Teknik** ve **Açıklama** ile "yazılı olarak "verme" çalışmalarını "anında" değerlendirme, "toplu eleştiri", "**Ödül Yöntemi ile Notlama.**" Eksik çalışmalarını "zorunlu" tamamlatma. (Özellikle öğrencinin süreç içinde edineceği mesleğin dil varlıklarını, kavramlarını ve tekniklerini Temel Sanat "problemleri" olarak uygulamaya sokmak.... Bu eğitimde en **kaçımp**

sakındığımız yandır. İlgili alanı "Tasarıma Giriş" dersidir.)

Tüm bu "yoğun" çalışma (nefessiz bir tempoda, kesiksiz "histeri" boyutunda) ancak, öğretim elemanının öğrenciyi, eğitim süreci sonundaki **kazanımlarına** inandırması, "gönüllü katılma" güdülemesi, öğrenciyi bir "hedef, erek, ütopya" gerekliliğine "içten" kilitlenmesi ile olasıdır. Daha "dersin başlangıcında", öğrencinin "birey" olma, "estetik biri olma", yaratıcı kişilik edinme; değişme, gelişme, dönüşme için çok **çalışması** ve **kendi çabasının "kendine"** katılım olduğunun binicine varması, vardırılması gerekir. Bu "inanç, gönül ve bilinç" birlikteliğindeki temel görev, "çağdaş ustanıdır." Geleneksel ve postmodern anlayışların "böyle" duruşu yoktur. Onlarda ya program (dersin kapsamı, içerik özelliği) ya da "ulaşılmayan, sorulamayan az-öz konuşup, kaygı yaratan hoca" önemlidir. Bu da kaçınılmaz olarak **az sayıda** ama işçiliği önemli **işi-ödevi-çalışmayı** "başarı" sayma yanılığını oluşturur. Bu ödevler dergilerde, sergilerde ve sanal ortamlarda dersin "yüksek başarısının" delili olarak sunulur. Hem geleneksel, hem postmodern anlayışın "en yoğun çalışma sayısı" 15-30 arasında sorun (iki yarıyıl boyunca) çözme ile sınırlıdır. Gerekece ise "çok olup, kalitesiz olacağına, az ama kaliteli olsun"dur. Eğer sunum, sergileme, çalışmanın-işin, ödevin kendisi erek değilse; kaç uygulama ile öğrenci bunu özümser ve "kendine ait kılar" anlayışında, **Yoğun ve yeterince deneme-sınama** öne çıkar. (Bunun ise: Bilimsel verileri, sayısı ansiklopedilerde bile bulunabilir.) Bu çalışma tutumunda; disiplin, düzen, duyarlılık, temizlik ve "emek" inceliği, çok çalışılınca yokmuş gibi aranmazmış, deneyimde "bulunmazmış" gibi bir çıkarsama ve nitelendirme sadece "bön" görüdür. Hem yoğun, hem temiz ve ince duyarlılıkları, "bizim öğrencimiz beceremez" kanısı, "melanet" bir yanılığdır.

Sonuç:

Postmodernizme göre; "Postmodernist kültür, şu kısa ömründe, (...) mundar "kitsch'ten" payına düşenden daha fazlasını yarattı. (...) kıskançlıkla korunan bazı aranmışlıkları kirletti. (...) Fazla iyi bilenleri münasip bir yoldan yönsüzleştirdi ve kendilerine kim olduklarını anlatmaya çalışanların karşısındaki, kim olduklarını bilmeye ihtiyaç duyanları silahsızlandırdı." (Eagleton, T. 1999, s:42) Temel Sanat Eğitimindeki, katılım ve ilerleme sağlamayan, "kerameti kişilerle sınırlı" çeşitlilik "kaosunun" altında bu yıkıcı anlayış yatmaktadır.

"Değişmez bilgi yoktur" diyen postmodernist felsefeye karşın; hiçbir zaman ve koşulda "yeni bir bilgi buluş ve gelişimine kadar, doğruluğuna geçici olarak inanılan ve kullanılan bir bilgi kuramı, görüşü, anlayışı olamaz" anlamına gelmez. Yani üstünde yoğunlaşılan, "izlenen", denenen, aksi kanıtlanana kadar, o an için **genel geçerliliği olan** bilgi bütünlüğü, gerçeklik olur. Bilgi böyle gelişir, ilerler ve "nesnel doğrulara, değerlere" böyle aşama aş-

ma ulaşılır. Tersî hiçliktir, kirliliktir, yönsüzlüktür, gerileme ve yıkımdır.

70-80 yıllık bir geçmişi (20. yy. çocuğu) olan Temel Sanat (Tasarım) Eğitiminin öncesini, "eski, demode, köhne, geleneksel" gören, yok sayan; başsız, önsüz, temelsiz eğitim programları ve uygulamaları "icat" etmek, postmodern dünyanın eğitim dünyamıza yansımastır. Ne yazık ki önerme bolluğu bir katılım, gelişme, ilerleme sağlamak yerine; kısa süreli, kendi dışında ki "oluşları" yok sayan, kişi ve ekiplerle "sınırlı" ama "karalayıp bölen, parçalayan, ana yapıyı yönsüzleştiren ve aniden "bitiveren" **tükenişler** yaratmaktadır.

Görsel estetik zekası hiç geliştirilmemiş, salt dikey düşünen, karşıtlara yönelik "esneklik ve çaprazlama" becerileri kazandırılmamış, görüş, duygu ve inanç kalıpları olan, popüler kültürün ve sanal dünyanın tiryakisi, tüm nöron ağlarında tutuculuk, muhafazakarlık ve cinsiyet ayrımcılığı koşullanmaları taşıyan gençleri; salt "fen puanları yüksek" diye, "zeki, çalışkan ve algılamaları çok yüksek sayma; gerçek bir eğitim öğretimin asıl yapması gerekenleri "gözden kaçırma" provokasyonudur. Bu kerte de yıkımı hedeflemek, ancak, postmodernitenin görevidir.

1- Postmodern program ve anlayışlarda; yüz yüze eğitimin gerekliliğine, tekniklerine ve her aday gence göre "değişkenliklerine" hiç yer verilmemektedir. Asıl olan ne programdır, ne öğretim elemanıdır, ne de kurum. Eğitilecek olan "varlık" asıl hedeftir. Çağdaş sanat, tasarım eğitiminin temel "iletişim" biçimiyle, geçmişte edinilmiş kişilik özelliklerini sürdüren, grup, takım veya "rekabet" esaslı "öğretme" anlayışlarının hiçbir ilgisi yoktur. Postmodernizmin, "birebir" eğitim tekniğini "aşan" yeni bir yöntem önerisi de yoktur. Feodal esaslı, bağımlılık yaratan "paylaşıcılık varlık nedenine uygun düşmektedir. Temel Sanat Eğitiminin, "yüz yüze" yöntemi, temel "dınamo" düzenidir. Bilimsel anlamda, bunu yaşama çevirmeyen hiçbir program, "Basic Design" değildir. (Değişik değişik isimler takarak başkaca bir ders kapsamı yaptığını sanma kalpazanlığı, bu gerçekliği yok edemez.) Yaratıcı kişilik için Temel Sanat Eğitimi gereklidir, zorunludur ve kaçınılmazdır.

2- Bol bol kaynak vermeyele, en yeni "yazılanlarla", anında internet bağlantılarıyla, "popüler" isimlerle desteklenen, Temel Sanata ilişkin kuramsal yazı ve açıklamalar, ne yazık ki, kişisel yayımlar (Dergi, bildiri, makale vs.) olarak, "portfolyö" içinde kalıyor. Öğrencilere ulaşamıyor. Öğrenci "sorgulamaları ve fikir uçuşturmalarını" bile, salt "yazı yazma" durumlarında kullanan postmodern anlayışların hedefi, ne öğrencidir, ne de "eğitimidir." Kaynak zengini kuramsal yazılar, ilginç uygulama ve denemeler (sınıfta yumurta pişirmekten, kemiklerle şova kadar); öğrencilerin ilerletilmesinden çok, önermelerin "sınanmasını" içeriyor. Çağdaş Temel Sanat Eğitiminde, kuramsal bilgi ve birikimler "yazılı ve sözlü" olarak öğrenciye aktarılır. Deneme-

ler, uygulamalar ve sorunlar, kuramsal yapıya dayanıp-oturan; bilginin özümsemesi ve **motor davranışlara** dönüştürülmesini (öğrencinin benimseyip, içleştirmesini) sağlayacak biçemlerde ve sayıda sunulur. Asla ve asla sorunun kendisi, uygulama, çalışma nesnesi hedef değildir. Ya da kuramsal ve uygulamaya ilişkin üretimler, öğretim elemanının "kariyer dosyasını" doldurmak için değildir.

3- Geleneksel eğitimin "kaygı" temelli tutumuyla pörsütülmüş, doğru çözümü bulamama korkusunu yaşayan özgüvensiz öğrenciye; ucu açık atölye, takım çalışması, sınırsız ve özgür deneme olanağı gibi eğitim tekniklerinin, "şipşak" yaratıcılık sıçraması sağladığını sanmak postmodern kandırmacalara esir olmaktır. Geçmişten taşınan koşullanmaların, grup çözümlemelerdeki "başarılarla" hemen yıkılacağını sanmak eğitim psikolojisini yerle bir etmektir. Görme, bilme, tasarlama vs. gibi zihinsel kalıpları "sorun görmeyen" yıkımı kolay "hafiflikler" olarak önemsemeyen bir eğitim yaratıcı bir eğitim olamaz. Hele "yaşam" mekanı olarak nitelenen sınırlı saatlerde kullanılan ucu açık atölyeden geçmiş koşullanmalarla bezeli beyinlerin, "özgürce (!)" tartışma, eleştirme, deşarj, eğlenme vs. gibi çabalar, eğlenme çabası olmaktan öte üretken bir katılım sağlamaz. Tersine "edinilmişleri" korur, pekiştirir ve çözümü-ürünü öne çıkarır. Bu tip çalışmaların Temel Sanat Eğitimi olmadığını; üretilen çalışmaların konferans, makale ve dergi yazılarında "görüntü şovu" olarak kullanılması kanıtlamaktadır.

4- Postmodern önerme ve program sunumlarında; uygulama yoğunluğu, çalışma adedi, çözümlenmesi gereken sorun sayısına ilişkin hiçbir "bilimsel" veriye rastlanmamıştır. İki haftalık, dört haftalık "sorun çözme" yavaşlık ve hantallıkları ile; öğrencinin yaratıcı yanlarının açığa çıkması ve yeteneklenmesi olası değildir. Ayrıca zihin merkezlerinin eğitilmesi yeniden düzenlenmesi ve beceri kazandırılması ile ilgili ne bir yöntemi, ne de bir uygulama açılımı ve yoğunluğu yer almaktadır. Çünkü onlar için erek; aday öğrenci değil, ileri sürülen program ve onun "denenmesidir." Halbuki uygulama hızı ve **çokluğunun** ereği, bilgiyi "motor tepkilere" ulaştırmaktır. Çağdaş Temel Sanat Eğitiminde ise yüksek tempo, stüdyo içinde ve dışında, sunulan her konuya ilişkin sorunları çözerek özümseme, "hızlı algılama, hızlı düşünme" ve **zamanı** konu ve sorunlarla özdeşecek yoğunlukta deneme ve uygulamalarla kullanabilme; bir yarıyıl için 100-250 sorunluk bir sınav-denemeyi gerekli kılar. Bu ise eğiticinin **sorun üretme** ve **tasarlama** tekniklerini her bölüm ve konu için "ince ayarlarla" yaşama geçirmesini, süreçleri öğrenciye yönelik olarak "içten-gönülden" kullanmaya zorlar.

5- Temel Sanat Eğitiminin "etik" (Ahlak felsefesi) konusuyla, zorunlu ve "kaçınılmaz" bir ilişkisi vardır. Eğitim-öğretim süreci: "estetik etik" (ya da yaratıcının etiği) kapsamında açılımları ve işlevsel iletişimleri içermelidir. İçermezse, öğrenci ya inanç sisteminin egemen düzene uyarlanmış etik değer-

lerini, ya da bir "sağanak" olarak sanal ortamdan yansıtılan postmodern etik değerleri benimseyecektir. Yaratıcı bireyin "ahlaki iyiliği" eğitimin dışındaki güç kaynaklarına bırakılamaz. Öğrencinin kendiyile, üretim süreçleriyle ve ortamla ilişkilerindeki, düşünce, tasarlama, kaynak kullanma, duyarlılık, yapma ve sunma duruşlarına ilişkin, etik bilinci ve tutumu, ancak Temel Sanat Eğitimi ile özümsetilebilir. Sanat – tasarım yaratıcılığı, her açıdan "bilgi" dünyasının eylemlidir. Çalmadan, eklemeciliğe, taklitten imitasyonlara, uyarlamalardan kopyalamalara; bunların karşıtı özel, özgün, tikel bilgi kullanımlarının etik değer ve ilkeleri ile "yüz yüze" gelinecek süreç, Temel Sanat Eğitimidir. Yaratıcılık adına sunulan hiçbir "yeni" (!) programda, "eğitim ve etik" yer almamaktadır. Bu durum bile, postmodern anlayışların, öğrenci varlığına değil, kutsadıkları önermelerini hedef seçtiklerini göstermektedir.

6- "Durum Değerlendirmesi", "Nesnel eleştiri", "özeleştir" ile ilgili kuram, ilke, teknik ve uygulama açılımları, hiçbir "yeni" program önerisinde yer almamaktadır. Yaratıcılık eğitimi yapma savıyla program üretenler; geleneksel ve metafizik eleştiri anlayışlarına adeta öğrenciyi terk etmişlerdir. Çağdaş Temel Sanat Eğitimi: estetik eleştiri (oto kritik ve durum değerlendirme si dahil) ilkelerini, değerlerini ve yöntemlerini, öğrenciye kazandırma "dinamiklerini de" içinde taşıyan bir eğitimidir.

7- Düşünme yöntemi (Mantık-Lojik) ve bilgiyi geleneksel düşünme, tasarlama biçimlerinden "farklı" kullanma ile ilgili, hiçbir "yeni" (!) programda konu başlığı, kuramsal açılım yoktur. Öğrencinin, orta eğitimden, ezberci, "evet-hayırcı", merkezi, formel, metafizik bir mantık yapısı ve koşullanması ile geldiğini "her" yenici de söylüyor. Ama "Ne Yapılmalı, Nasıl Yapılmalı?" ile ilgili bir yaklaşım ve uygulama hiç bir programda bulunmuyor. Elastiki, geniş, derin ve "farklı" düşünebilmek için:

- a) Zıttına (Tersine) Dönüştürmenin ilkeleri,
- b) Tümellemenin zararları ve nerede, ne kadar, ne için gerektiğinin ilkeleri,
- c) Süreç, fenomen, priori, apiori, değişme, gelişme, raslantısalın ilkeleri,
- d) Niceliklerin, yanalların, detayların (nerede, ne kadar) gerekliliğini belirleyen ilkeleri, Temel Sanat Eğitiminde öğrencilere benimsetilmelidir. Normal sıradan insanın mantığı ile yaratıcı olacak insanın mantığına "aynı" olmaz ve bu güç "kadere, geleceğe, piyasaya" bırakılamaz.

8- Yaratıcılık ile özellikle zihin güçlerinden "zeka" arasında, artık tartışılmayan bağlantılar ve gereklilikler vardır. Özellikle plastik sanat ve tasarım alanlarında "Görsel Estetik Zeka", eylemli en büyük zihin gücüdür. Zekayı öne çıkarıp etkinleştirmede, öğrencinin Temel Sanat Eğitimi öncesinde, eğitilme şansı hemen hemen hiç yoktur. Özellikle, "pasif beyin loplarnını" kullanma, bilinç ötesine estetik işlevsellik ve işlerlilik kazandırmak, nöron ağ-

larını artırıp, geliştirme, sinaptik bağlantıları, sanat-tasarım değer ve ölçüle-riyle yeniden yapılandırma için; yöntem, teknik ve uygulama çeşitliliği içe-ren bir programa rastlamadık. (Kimileri, fen puanlı öğrencileri otomatik ze-ki, algı gücü yüksek kabul ediyor...) Çağdaş Temel Sanat Eğitiminin ana he-deflerinden biri de budur. Tangram karelerinden, soyutu somutlama bece-rileri edindiren "**Daire, Kare, Üçgen**" yüzeyleri varlıklaştırma, saçma, tuhaf, ütöpik kolajlardan kavram analogilerine (metafor, Anagram ve düşsel ben-zetmeler dahil), "Bulmaca" çözdürmeden "Fikir Uçuşturmaya", simgeleri uy-gun-benzer, zıt varlıklaştırmalardan, detayları bütüne dönüştürmelere kadar pek çok teknik, Temel Sanat Eğitimi sürecindeki, sık ve "sıkı" uygulamala-rı, zeka gelişimlerine katkı sağlamaktadır.

9- En İlkel "tarikatlardan", ideolojik örgütlenmelere, animist inançlardan, ce-maat topluluklarına kadar her yapı: kendine göre bir **arınma**, eskiyi yıkma, geçmişi aşma **eğitim ve öğretimi yapmaktır**. Bauhaus'un "Basic Design" manifestosunda yer alan "Geçmişten gelenleri temizleme" ilkesi bu hedefi işaret etmektedir. Arındırmaya ilişkin hem kuramsal, hem uygulamalı "iş-lemeleri" yaşama geçirmeye ait "bilgi ve tekniklere", "risk alıcı" bir konu baş-lığına, hiçbir "yeni" (!) programda rastlanmamaktadır. Adeta Temel Sanat Eğitiminin en **yakıcı**, en **can verici** bu "görev ve etkinliği", tüm "yeni" (!) anlayışlarda "kulak ardı" edilmektedir. Algı psikolojilerinden masal analizle-rine, cins, ırk, sınıf, cinsiyet ayrımcılığını açığa çıkaran mit, ritüel, anı, hika-ye değerlendirmelerinden, karizmatik kişilik tanıtımlarına, akademik yaşam dışı kaynaklara ulaşmadan "popüler kültür" soytarınlıklarına, bellek testlerin-den kişilik özelliklerini yansıtan testlere kadar pek çok olanak, Çağdaş Tem-el Sanat Eğitimi (arınma için) kullanılan araçlardır. Yönlendirme, ku-rulum ve tetikleme ile, bir "gönüllü" eylemlilik sağlanmazsa, insanın alış-kanlıklarıyla savaşıma girmesi olanaksızdır. Balzac: "hiç kimse benimsediği bir alışkanlığa veda etmek istemez" der. Öğrencinin "**cemaat kültürünün**" nöron bağlantılarına kadar etkinleşen koşullanmalardan "arınması" için postmodern programların hiçbir önerisi bulunmamaktadır. Cemaat kültürü tüm olanaklarıyla insanı "kullaştırır." Her insan kültürden payına düşen de-ğer, ölçü, ilke, felsefe, ahlak, cinsellik vs. kalıplarını az çok herkesliğinde taşır. Öğrencinin, arınma sürecinde Temel Sanat Eğitimi başka hiçbir şansı (rastlantısallık hariç) yoktur. Postmodernit programlar bu kaçınılmazı bilinçli olarak yok sayarlar.

10- **Devasal** ve "**İnanılması zor**" bir yanılğı, özellikle gelenekselciliğe karşı "yeni"(!) program geliştirenlerce ileri sürülmektedir. Fen puanı yüksek öğ-rencileri, otomatik olarak "algılamaları yüksek, zeki çocuklar" kabulüne da-yanan, "rekabetçilik" artarsa başarı yükselir anlayışıdır. Öğrenciler arası re-kabeti geliştirmek veya "tetikleme..." azıcık pedagoji, eğitim psikolojisi ile ilişkilenen hiçbir bilincin yapmayacağı, bu kusur ötesi yanılğı postmodern

anlayışlarda erek durumuna getirilmektedir. Sanat eğitim ve öğretiminin hiçbir dalında, "öğrenciler arasında rekabeti" geliştirerek, "öğrenmeyi güdüleme ya da yaratıcılığı açığa çıkarma" diye bir teknik ve yönelim yoktur. Anamalcı ve küresel felsefelerin, insanı "tutucu ve yıkıcı yapan" (her şeyi göze aldırta); kişisel rekabet duygusu ve bilincini azdırıp, eğitime yansıtılması, her anlamda anamalcılığın "kar" temelli tutumu olup, trajik bir durumdur.

Yaratıcı kişiliğin, geçmişle, gelenekselle, kanıksanmışla (ölçüler, sunular, ilkeler, biçimler, yaklaşımlar ve yorumlar ile) bir **çatışma**, **çelişme** ve **rekabet** içinde olması bir dirimlilik, bir güdülenme sağlayabilir. Hatta, geçmişte özümsemiş edinilen görüş, biliş, duyu, kalıplarından, şikayetsiz ve huzurla kabul gören değerlerden, tembellik ve "rehavet" yaratan benimsemelerden **arınma**; bir çatışma ve rekabet ile sağlanabilir. Estetik ön yargılarda, sanatsal çürümüş değerlerle, kalıp duyu ve düşüncelerle zaman tüketen tiryakiliklerle mücadelede aşırı rekabet bilinci geliştirilebilir. Ama, öğretmede öğrenciler arası rekabet yaratmak, ruhları ve beyinleri "sakatlamaktadır."

Herkeslik kabuğunu kırarak, tümelleyici biliş ve koşullanmalarla rekabet edecek bir estetik bilinç gücüne ulaşmada, Temel Sanat Eğitimi, kaynaklık ve yol göstericilik üstlenir. Fakat öğrenciler arasında; her türlü hileden, alt etme "şeytanlıklarına", istismardan sinsiliklere kadar çeşitli yozlaşma tohumlarını da içinde taşıyan, kişiler arası rekabeti tetiklemek, Temel Sanatın "gerçekliği", asla değildir.

11- Postmodern anlayışların, merkezi sınavda yüksek fen puan alan öğrencileri "zeki, algılaması yüksek, istekli olarak çalışan birer "cevher" olarak sunmasının ardında salt "özel üniversite ve yüksek ücretli ders verme" olanağı vardır. Hiçbir "bilimsel" araştırmaya dayanmayan, salt kişisel gözlem özelliği ile ileri sürülen bu "tezler"; Çağdaş Temel Sanat Eğitiminin gerekliliğini daha da "elzem" kılmaktadır. Çünkü orta eğitimimiz, asla ve asla "estetik zeka, elastiki beyin, özel ve özgür benlik, farklı-ileri düşünme, duyu özerkliği vs." gibi birey olmaya izin vermez ve olanak tanımaz. Yani kişilik ve beyin olarak **hazır**, "dört dörtlük öğrencinin (hiçbir işleme gerek bırakmayan kişilerin) öğretime geldiğini savlamak, "kötü niyetten" öte bir olumsuzluktur. Çağımızın bir katılımcı gerçekliği "zeki, algılaması gelişmiş, esnek beyin becerileri edinmiş, estetik bir yaşama kilitlenmiş, arınmaya çabalayan, yeteneklerini iletmiş, felsefe ve etik de" evrenselliğe yönelmiş, vs. özellikleri edinip, yaratıcı yanının bilincine, farkına varmış öğrencinin, ancak "sıkı" bir eğitimle kazanılabilir olmasıdır. Bu görev Temel Sanat Eğitiminindir.

12- Son olarak, "nihilizm" üzerinde fazla açıklama yapmamamızın nedeni; postmodernizmin, nihilizmi de "kapsam alanında" denetleyip yönlendirme-

sindendir. Temel Sanat Eğitimi "gereksiz" gören nihilizmin açmazı; hiçbir önerme-program ortaya koyamamasıdır. Ayrıca, her postmodern "yeni" (!) program anlayışı; nihilist gerekçelerle kendini ortaya koymaktadır. Özellikle, geleneksel uygulamaları: "İki boyutlu, kalıpcı, tahta önü şovcu, tekrarıcı, planer vs. vs." olarak "gereksiz" bulanlar, post-nihilist bir yaklaşımı "isterik" bir biçimde sergilemektedirler.

Çağdaş Temel Sanat Eğitiminde "iki boyutlu" denilen yüzey üzerinde (sınırları tanımlanmış) sorun çözümleri yer alır. Ama tüm çalışma ve uygulamaları, hep "kağıt üstünde" resimsel ifadeler gibi göstermek, sadece "nihilist" bir "tahrifattır." Çünkü karton, ahşap, tel, oluklu mukavva, pleksiglas asetat vs. malzemelerle yapılan, hazır atık "eşyaları da" kapsayan üçboyutlu ve strüktür uygulamaları, hem geleneksel hem de çağdaş eğitimde yer almaktadır.

Doğrudan "yarı proje, yarı kavramsal", malzeme esaslı (ip, çita, top, karton ile şöyle bir çalışma yapın gibi) çalışmalar asla ve asla Temel Sanat kapsamında değildir. Bu tip "sorun yaratma ve çözmeler"; **Projeye Giriş** veya **Tasarıma Giriş** (vb.) adlı ayrı bir "dersin" kapsamına girmektedir. Ereği ise: Temel Sanat Eğitimi ile "edinilenlerin", meslek alanına "yansıtılmasıdır." Bunun için özel bir ders gerekir mi? Hiç kuşkuya yer bırakmayacak biçimde **evet**. Çünkü, nihilist savının aksine, Temel Sanat Eğitimi "**Meslek Dersi, Meslek Öğretisi, Meslek Eğitimi**" asla değildir. Her açıdan edinilenlerin, meslek diline dönüşmesi için müdahale gereklidir. Temel eğitim sürecinde hedef, öğrencinin **zihinsel, bedensel, duygusal** (geçmişte örselenmiş, kalıplanmış ve ilgi alanı daraltılmış) "yapısını" **değiştirmek**, "yaratıcı yanını açığa çıkarmak" ise; kazanımların özel bir uygulama programıyla mesleki "formasyon" ile kaynaştırılması "elzemdir." Başka bir neden ise birinci sınıfın ilk ve ikinci yarıyılında, öğrencilerin mesleğe ilişkin öğrendikleri çok çok azdır. Bu açıdan, Temel Sanat Eğitimi "mesleklere" göre yapmak, tam bir katkı yanlıştır.

"Görsel estetik bilince (doğrudan öğrencinin beynine ve becerilerine) yönelmiş eğitimi; **Teknik Elişi** düzeyine (malzemesel veya kavramsal proje durumuna) düşüren yürütücülerin varlığı, ve her yıl aynı çizgide uygulama tekrarlılığının (özellikle geleneksel anlayışlarda), buluşa yönelmemiş sığıkların varlığı; "Temel Sanat" öğretiminin etkinlik alanını ve gücünü yok edemez." (Atalayer, F.1994, s:62) Görmek üzerine çok şey söylendi, söylenecek. Ama "**Bakmazsanız Asla Göremezsiniz...**

Kaynakça

- 1- AKSEL, ERDAĞ, Sanat Eğitiminde Çüretkar Sıçramalar: Düşmeler Kalkmalar, İzlenimler. Anadolu Sanat Dergisi, Sayı: 13, ESKİŞEHİR
- 2- ARIDAĞ, LEVENT, EREN GEZGİN, AFET, VURAL, TÜLİN
Temel Tasarım ve Yaratıcılık. Mimarlık, Dergisi, s.293, 2000, İSTANBUL
- 3- ARKUN N, KAYA. İKLİM, ÖZBİLGİN'T, SAYAR YA.Ö., A.G. Ö.C Mimar Adaylarına Temel Tasarım Eğitiminde Uygulanan Bir Program Üzerine Düşünceler. Mimarlık Dergisi, s.293, 2000, İSTANBUL
- 4- ATALAYER, FARUK, Temel Sanat Eğitimi Notları, 1994, ESKİŞEHİR.
- 5- ATALAYER, FARUK, Temel Sanat Öğeleri. Anadolu Üniversitesi Yayınları, No: 5, 1994, ESKİŞEHİR.
- 6- ATALAYER, FARUK. Temel Sanat Eğitimi Notları. Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Ders Notu, 1995, ESKİŞEHİR.
- 7- AYDIN, MAHİR. Prof. Dr. Küreselleşen Dünya ve Atatürk Gençliği, Cumhuriyet, 31 Mayıs 2002, İSTANBUL.
- 8- ÇEKİL, CENGİZ. Sanat Eğitimi ve Temel Sanat Eğitimi. Güz.San.Fak., Temel Sanat Eğitimi, Hacettepe Üniversitesi Yayını (10) 1989, ANKARA.
- 9- DİNÇ, İFFET. Psikolojiye Giriş. (Clifford T. Morgandan çeviri) Hacettepe Yay. No:1, 1991, ANKARA.
- 10- DOSTOĞLU, T.NESLİHAN. Mimarlık Eğitiminde İlk Yıllın Önemi. Mimarlık Dergisi, s.293, 2000, İSTANBUL.
- 11- DURAL, AYTAÇ TUGYAN. Dönüştürme Sürecinde Temel Tasarım Eğitimi. Mimarlık Dergisi, s: 293, 2000, İSTANBUL.
- 12- EAGLETON, TERRY. Postmodernizmin Yanılsamaları. Ayrıntı Yay. 1999, İSTANBUL.
- 13- GENÇAYDIN, ZAFER. Temel Sanat Eğitiminin Düşünsel Temelleri, Güz.San.Fak.Tem. San. Eğt. Hacettepe Ün. Yayını (10), 1989, ANKARA.
- 14- GÜR, ŞENGÜL ÖYLEN. Mimarlık da Temel Eğitim Dersi Uygulaması. Mimarlık Dergisi s:293, 2000, İSTANBUL.
- 15- HALİL AKDENİZ, AKSEL ERDAĞ. Güzel Sanatlar Fakültesinde Temel Sanat Eğitimi Üzerine Düşünceler ve Bir Bakış Açısı. Güz. San. Fak. Tem. San. Eğt. Hacettepe Ün. Yayını (10) 1989, ANKARA.
- 16- İŞINGÖR, MÜMTAZ, KURAMSAL Sanat Eğitimi İle Uygulamadaki Temel Sanat Eğitimi Arasındaki Boşluk. Güz. San. Fak.Tem. San. Eğt. Hacettepe Ün. Yayını (10), 1989, ANKARA.
- 17- KAYIN, EMEL. Hayatı Yeniden Yorumlamaya Başlamak ve Mimarlık Birinci Sınıf Eğitimi. Mimarlık Dergisi, s: 293, 2000, İSTANBUL.
- 18- KULOĞLU NİLGÜN. Bir Temel Eğitim Dersi Uygulaması ve Deneyimler. Mimarlık Dergisi s:293, 2000, İSTANBUL.
- 19- ONUR, ZEYNER. Mimarlık Eğitimine Başlamak. Mimarlık Dergisi, s:293, 2000, İSTANBUL.
- 20- SERHAD, ZİYA UDDİN. Akt. A. İLHAN. Radikal- Online. 13 Mayıs 2002, İSTANBUL
- 21- SPIELBERGER, C.D. The Effect of Manifest, New Prin (Mental Hygiene) 46, 1962, USA.
- 22- ŞAHİNER, RIFAT. Yeni Bir Binyılın Eşiğinde Sanat ve Yaratıcılık Eğitimi Üzerine. Anadolu Sanat Dergisi, s:13, 2002, ESKİŞEHİR.
- 23- TÜMER GÜRHAN, Birinci Sınıfta Tasarım Eğitimi Üzerine Bilimsel Olmayan Bir Yazı. Mimarlık Dergisi, s:293, 2000, İSTANBUL.
- 24- UÇMAN, PERİN, SAVAŞIR, İŞİK, Psikolojiye Giriş, Hacettepe Yayınları, No: 1. 1991, ANKARA.
- 25- YURDAKUL, İNÇLAY. Temel Sanat Eğitimine Bir Yaklaşım Önerisi, Güz.San.Fak.Tem.San.Eğt. Hacettepe Ün. Yayın (10) 1989, ANKARA.
- 26- YURDASLAN, MEHMET ALİ Temel Tasarım Eğitiminde Yeni Usuller, Söyleşi Metni. Ç. Ü. Sempozyum, 1993, MERSİN.